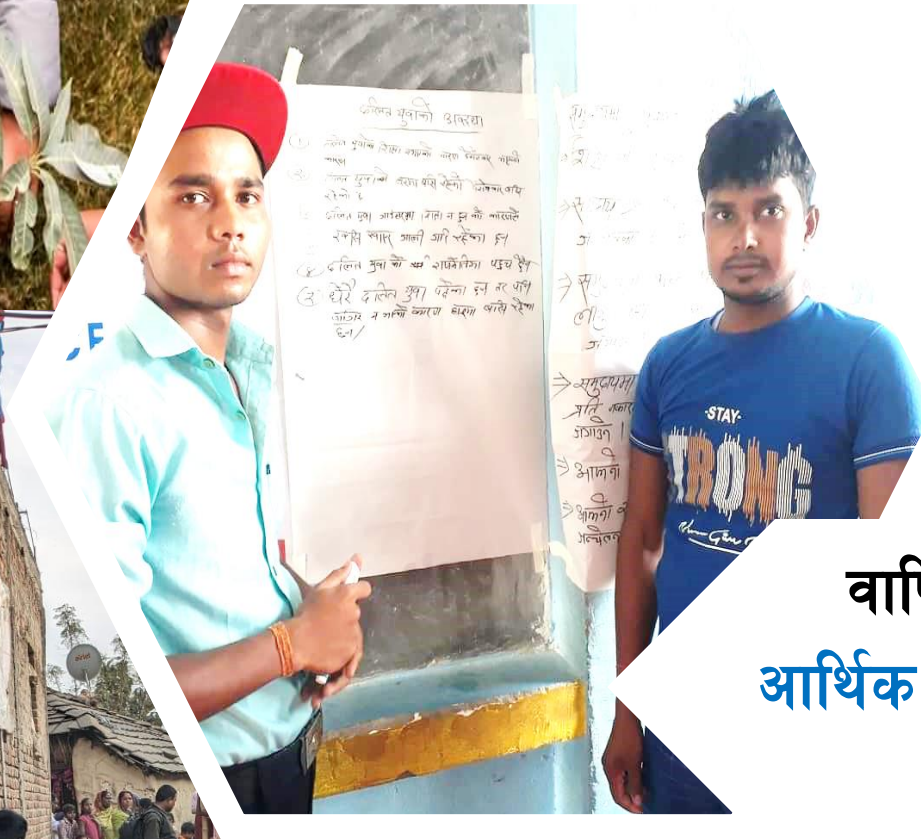

PEACE4DALITS
FOUNDATION NEPAL

वार्षिक प्रतिवेदन
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल

कार्यकारिणी समिति

कार्यकारिणी समिति

सुभावा समिति

सुभावा समिति

संयोजक
महेन्द्र राम

कार्यकारी निर्देशक
परमानन्द राम

उप कार्यकारी निर्देशक
संतोष बुढाठो की

सदस्यहरु

विष्णु बहादुर नेपाली

दलमानन्दर कामी

अजय कुमार राम

भरत बि.के

प्रकाशन समिति

सल्लाहकारहरू

अध्यक्ष
मनोज राम

कार्यकारी निर्देशक
परमानन्द राम

उप कार्यकारी निर्देशक
संतोष बुढाठीकी

प्रकाशन समिति

संयोजक
दिपेन्द्र कुमार राम

सम्पादकीय प्रमुख
संजोग कुमार राम

सदस्यहरू

सुरेन्द्र पासवान

श्रीकान्त देवी

नरेश कुषहर

श्रावन सहतेली

हेमन्ती कुमारी देवी

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल

ठे गाना:

सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका-५, पर्सा, मधेश प्रदेश

इमेल:

peace4dalits@gmail.com

वेबसाइट:

www.peace4dalits.org

सम्पर्क:

९८४५४७९४०९

प्राविधिक सहकार्य

सान्भी एजुकेशन डेभलपमेन्ट एण्ड रिसर्च कम्पनी

ठे गाना:

चन्द्रागिरी न.पा. १३, काठमाडौं, नेपाल

दर्ता न:

२८२९१४/०७८/०७९

भ्याट न:

६१०२०५५३६

इमेल:

saanvieducationaldevelopment@gmail.com

सम्पर्क:

९८५११४०२०४

PEACE4DALITS FOUNDATION NEPAL

कार्यकारी निर्देशक/संस्थापकको सन्देश

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले चाँडै आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने भएको छ । विसं २०७७ मा स्थापना भएदेखि नै फाउन्डेसनले आफ्नै दिशानिर्देशहरू पालना गर्दै गरिब, विपन्न तथा दलित समुदायको सुधारका लागि विभिन्न परियोजनाहरूमा काम गर्दै आएको छ ।

हामी सँग संलग्न व्यक्ति तथा संस्था सबैलाई हाम्रो प्रगति विवरणको जानकारी गराउनको लागि रिपोर्ट तयार पारेका छौं । हामीले वर्षलाई फर्केर हेर्ने र भविष्यको लागि योजना बनाउन बैठक पनि निरन्तर गर्दै आएका छौं ।

मलाई विश्वास छ कि यो प्रतिवेदन प्रकाशित गर्नाले हामीसँग सरोकार राख्ने सबैलाई हामीले गरिरहेका राम्रा कुराहरू बुझ्न र कसरी अझ राम्रो गर्ने बारे सल्लाह दिन मद्दत गर्नेछ ।

म हाम्रो परियोजनाहरूमा हामीलाई मद्दत गर्ने सम्पूर्ण टोली, सदस्यहरू, बोर्ड सदस्यहरू, समर्थकहरू र स्वयंसेवकहरूलाई धेरै धेरै धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो रिपोर्ट हामीले सँगै के हासिल गरेका छौं भनेर देखाउने माध्यम हो ।

अगाडि हेर्दा, मलाई आशा छ कि हामीले हाम्रो संगठनको प्रगतिको बारेमा जानकारी गराउन यी रिपोर्टहरू जारी राख्नेछौं । हाम्रो यात्राको एक हिस्सा भएकोमा र तपाईंको सल्लाह र समर्थनको लागि हार्दिक धन्यवाद।

मनोज राम

कार्यकारी निर्देशक/संस्थापक

PEACE4DALITS FOUNDATION NEPAL

प्रकथन

यस प्रतिवेदनले दलित फाउन्डेसन नेपालले मधेसी दलित समुदायको उत्थानको निम्ति कार्यहरूको विवरण देखाउँछ । २०७७ सालमा स्थापना भएको यो संस्थाले विभिन्न चुनौतिहरूको सामना गर्दै उल्लेख्य मात्रामा विभिन्न कार्यहरू गर्न सफल भएको छ ।

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले विगत केही वर्षदेखि दलित समुदायको अधिकारका लागि काम गर्दै आएको कुरा सबैमा अबज्ञात नै छ । पर्सामा स्थापना भएको फाउन्डेसनले जिल्लाको समग्र विकासमा विशेषगरी ग्रामीण क्षेत्रमा योगदान पुर्याउन सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूसँग सहकार्य गर्दै आएको छ ।

यस पुस्तक मार्फत हामीले आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा गरेका मुख्य गतिविधि तथा उपलब्धिलाई पेश गरेका छौं । हाम्रो उद्देश्य सबै सरोकारवालाहरू र सहयोगी एजेन्सीहरूसँग हाम्रा प्रयासहरू बाँड्नु हो। हामी विश्वास गर्छौं कि दुवै प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष सरोकारवालाहरूले यो पुस्तक रोचक पाउनेछन् ।

यस प्रकाशनलाई सफल बनाउन सहयोग गर्नुहुने हाम्रा बोर्ड सदस्यहरू, कर्मचारीहरू, सरोकारवालाहरू, साभेदारहरू, प्रविधिक सहकार्य गर्ने संस्था र दाताहरूप्रति हामी हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छौं। हामी विश्वस्त छौं कि यो पुस्तक पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको लागि एक बहुमूल्य स्रोत हुनेछ, जसले हाम्रो संगठनको समग्र रूपमा प्रभावलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ ।

यस पुस्तकको समीक्षा गरेपछि हामी तपाईंको सुभाब र प्रतिक्रियाको स्वागत गर्दछौं । तपाईंको अमूल्य सल्लाह र सुभाबले हामीलाई कुनै पनि गल्तीहरू पहिचान गर्न र भविष्यको लागि स्पष्ट मार्ग स्पष्ट गर्न मद्दत गर्नेछ ।

विषय सूची

भाग १	१
पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको संक्षिप्त परिचय	१
दलितको संक्षिप्त परिचय	५
नेपालमा दलितको अवस्था	६
नेपालमा मधेसी दलितको अवस्था	७
भाग २	८
नेपाल, मधेस प्रदेश र पर्सा जिल्लाको संक्षिप्त परिचय	८
परियोजना अनुसार उपलब्धी	११
१) दलित बालबालिकाका लागि निःशुल्क ट्यूशन कक्षाको प्रगति अनुगमन र दलित समुदायका नेताहरूसँग छलफल कार्यक्रम	११
२) पर्सा जिल्लाको भवानी गाउँपालिका वडा नं ४ को दलित बस्ती सुगाइली गाउँपालिकामा सञ्चालित दलित तथा विपन्न बालबालिकाका लागि निःशुल्क ट्यूसन कक्षाको घर उद्घाटन कार्यक्रम	१३
३) पर्सा जिल्लाको चैनपुर दलित बस्तीको पर्सागढी नगरपालिका वडा नं ६ मा अति विपन्न दलित परिवारलाई घर हस्तान्तरण गरिएको छ ।	१५
४) दलितका लागि सीप तालिम अन्तर्गत दलित महिलाका लागि अगरबत्ती बनाउने ७ दिने तालिम कार्यक्रम सञ्चालन	१७
५) दलितलाई जाडो न्यानो लुगा तथा कम्बल वितरण कार्यक्रम	१९
६) दलित महिलाको सिपमुलक तालिमअन्तर्गत दलित महिलाको सात दिने अगरबत्ती बनाउने तालिमको फलोअप कार्यक्रम	२०
७) जातीय विभेदका साथ भोज आयोजना गरेको भन्दै गाउँपालिका विरुद्ध प्रदर्शन र ज्ञापनपत्र	२२
८) दलित बालबालिकालाई खाना खुवाउने कार्यक्रम	२३
९) पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको कार्यालय उद्घाटन समारोह	२५
१०) पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका वडा नं ३ काउवावन कटियाको दलित बस्तीमा सञ्चालन गरेको कार्यक्रमको अनुगमन तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम ।	२६

११) पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले वीरगन्ज महानगरपालिका वडा नं १९ विन्दवासिनी केहुनिया गाउँमा दलित बस्तीमा सञ्चालन गरेको कार्यक्रमको अनुगमन तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	२८
१२) दलित बालबालिकाका लागि खाना तथा कपिकलम वितरण कार्यक्रम	२९
१३) श्री दलित प्राथमिक विद्यालय महुवनमा ४०० दलित बालबालिकालाई विद्यालय पोशाक वितरण कार्यक्रम	३१
१४) दिगो शान्तिका लागि दलित युवाको भूमिका अभिवृद्धि गर्न युवा नेता तालिम कार्यशाला	३२
१५) पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालद्वारा सञ्चालित पर्सा जिल्लामा १००० बिरुवा रोप्ने कार्यक्रम	३४
भाग-३	३७
चुनौतीहरू र सिकेका पाठहरू	३७

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन यो सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका-५, पर्सा जिल्लामा दलित युवा जमातले स्थापना गरेको दलित संस्था हो। पर्सा जिल्लाको जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा दर्ता नम्बर २२१७ हो । सम्बद्धता नम्बर ५१९१३ मा समाज कल्याण परिषद्सँग सम्बद्ध ।

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल दलित समुदायको सशक्तीकरणका लागि काम गर्ने पहिलो अनुदान दिने संस्था हो। पिस फोर दलितस फाउन्डेसनले जातीय भेदभाव र अत्याचार उन्मूलन गर्ने लक्ष्यसहित सामाजिक परिवर्तन र दलितको अधिकारको रक्षा गर्न काम गर्ने व्यक्तिहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू र नेटवर्कहरूलाई समर्थन गर्दछ। यो सबैको लागि समानता र समान अधिकार सुनिश्चित गर्न हो।

पिस फोर दलितस फाउन्डेसनले दलित आन्दोलनलाई बलियो बनाउन र आन्दोलनका लागि भावी नेताहरूको पालनपोषण गर्न साना अनुदान र फेलोशिपहरू प्रदान गर्दछ। पिस फोर दलितस फाउन्डेसनले विश्वको

सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण मूल्य समानतालाई पछ्याउँछ र जातीय भेदभावको अन्याय अन्त्य गर्न काम गर्दछ। त्यसो गरेर, फाउन्डेसनले सम्पूर्ण मानवजातिको लागि काम गर्दछ। सामाजिक रुपान्तरणका लागि दिनरात काम गरिरहेका छौं । हालसम्म १ हजार घरधुरीलाई राहत सामग्री उपलब्ध गराईसकेका छौं । हामीले दलित बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच र विद्यालयको दिगोपनका लागि गाउँ-गाउँमा अभियान चलाएका छौं । जाडोमा न्यानो कपडा, विद्यालय मर्मतसम्भार, बालबालिकाका लागि कपी र कलम भोला, बिरामी र दलित अधिकारका लागि दलित दबाव समूह बनाएर काम गरिरहेका छौं । उद्देश्य: शिक्षा, समानता र सशक्तीकरण दृष्टिकोण जातीय, वर्ग र लैङ्गिक भेदभावमुक्त समतामूलक समाजको स्थापना गर्ने मिशन एड्म नेपालको मिशन भनेको दलितहरूलाई मानव अधिकार, लोकतन्त्र, दिगो स्थापना गर्न सशक्त र संवेदनशील बनाउँदै राज्यको शासन व्यवस्थाको मूलधारमा ल्याउनु हो। शान्ति र समतामूलक समाज। पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको लक्ष्य दलितहरू विरुद्ध जातीय र लैङ्गिक भेदभाव हटाउन र

तिनीहरूलाई सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक र शैक्षिक रूपमा सशक्त बनाउनु हो। शिक्षा पहुँच अभियानको उद्देश्य, विकास र महिला नेतृत्वका लागि दलित कला र संस्कृतिलाई सशक्त बनाउने।

दलित महिलालाई विशेष ध्यान दिएर छुवाछुत, सामाजिक भेदभाव र जातीय अत्याचार उन्मूलन गर्ने । जीविकोपार्जनका लागि सहयोग प्रदान गर्नुहोस् - असंगठित क्षेत्रका मजदुरहरूको लागि न्यूनतम ज्याला, शिक्षा, स्वास्थ्य, आवास र बीमा। जमिन, जलस्रोत, गाउँ, वन र उत्पादनका अन्य साधनमाथिको अधिकार। सार्वजनिक समझ र अनुकूल जनमत सिर्जना गर्नुहोस्

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको :

दृष्टि

जातीय, वर्गीय र लैङ्गिक विभेदमुक्त समतामूलक समाजको स्थापना गर्ने

मिशन

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको लक्ष्य भनेको दलितहरूलाई मानवअधिकार, लोकतन्त्र, दिगो शान्ति र समतामूलक समाज स्थापना गर्न सशक्त र संवेदनशील बनाउँदै राज्यको शासन व्यवस्थाको मूलधारमा ल्याउनु हो।

लक्ष्य

पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको उद्देश्य दलितहरू विरुद्ध जातीय र लैङ्गिक भेदभाव हटाउन र तिनीहरूलाई सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक र शैक्षिक रूपमा सशक्त बनाउनु हो।

लक्ष्य : शिक्षित, समानता र सशक्तिकरण

उद्देश्य

- सामुदायिक विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम मार्फत दलित समुदायलाई आत्मनिर्भर र आत्मनिर्भर बनाउने ।
- जनसंख्या नियन्त्रण, वन वातावरण संरक्षण, संरक्षित खानेपानी र स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी काम गर्ने ।
- व्यावसायिक सीप अभिवृद्धि गरी दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने
- अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम मार्फत निरक्षरता उन्मूलन गर्ने
- महिला सचेतना, लैङ्गिक समानता र साक्षरता जस्ता कार्यक्रमहरू मार्फत महिला सशक्तिकरण गर्न
- वित्तीय संस्थाहरू मार्फत लक्षित वर्गहरूलाई सहूलियत दरमा ऋण उपलब्ध गराउने

- प्रजनन स्वास्थ्य, पोषण, स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
- कृषि सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
- मानव बालविवाह न्यूनीकरण विरुद्धको अभियान
- शिक्षा पहुँच अभियान, विकास र महिला नेतृत्वका लागि दलित कला संस्कृतिको सशक्तिकरण।
- दलित महिलालाई विशेष ध्यान दिएर छुवाछुत, सामाजिक भेदभाव र जातीय अत्याचार उन्मूलन गर्ने ।
- जीविकोपार्जनका लागि सहयोग प्रदान गर्नुहोस् - असंगठित क्षेत्रका मजदुरहरूको लागि न्यूनतम ज्याला, शिक्षा, स्वास्थ्य, आवास र बीमा।
- जमिन, जलस्रोत, गाउँ, वन र उत्पादनका अन्य साधनमाथिको अधिकार।
- सार्वजनिक समझ र अनुकूल जनमत सिर्जना गर्नु

संगठनको मूल मूल्य:

- लोकतान्त्रिक अभ्यास
- जवाफदेहिता

- इमानदारी
- निष्पक्षता
- पारदर्शिता

संगठनको विषयगत र क्रस-कटिंग हस्तक्षेप:

- विषयगत हस्तक्षेप
- सचेतना र वकालत
- जीविकोपार्जन प्रवर्द्धन
- गुणस्तरीय शिक्षा
- जातमा आधारित भेदभाव अन्त्य गर्नु

बि. क्रस-कटिंग हस्तक्षेपहरू:

- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण मुख्य प्रवाह
- वातावरणीय दिगोपन र जलवायु परिवर्तन ग्रहण
- द्वन्द संवेदनशीलता

लक्षित समूहहरू:

- मधेसी दलित
- महिलाहरु
- उत्पीडित र विपन्न समुदाय
- जबरजस्ती र प्रवासी श्रमिकहरू
- किशोरावस्था र बच्चाहरु
- प्रमुख सरोकारवालाहरु:

- नागरिक समाज संगठन र मानव अधिकार संगठन
- सरकारी कार्यालयहरू
- राजनीतिक दलहरू

- गाउँपालिका/नगरपालिकाको कार्यालय,
- मुद्दाहरूमा आधारित आन्दोलन र समुदायमा आधारित संस्थाहरू

गाउँपालिका/नगरपालिका/जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीय निर्वाचित प्रतिनिधिहरू

- प्रदेश र प्रदेश सभा सदस्य
- राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संगठन संस्था हरू

प्रमुख दाता र साभेदारहरू:

- ❖ सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका नेपाल
- ❖ यू आर आइ
- ❖ स्माइल फर मिलियन संस्था
 - सहयोग र साभेदारी:
 - सुशासन महासंघ,
 - नेपाल बार एसोसिएसन,
 - जिल्ला समन्वय समिति (DCC),
 - जिल्ला शिक्षा कार्यालय (DEO),
 - गैरसरकारी संस्था महासंघ,

दलितको संक्षिप्त परिचय

दलितहरू, जसलाई अनुसूचित जाति पनि भनिन्छ, दक्षिण एसियामा नेपाल, भारत, पाकिस्तान र बंगलादेश जस्ता राष्ट्रहरू समेटिएको उत्पीडित समुदाय हो। “दलित” शब्दले परम्परागत हिन्दू जाति व्यवस्थाको तल्लो तहमा रहेका दलित र उत्पीडित व्यक्तिहरूलाई जनाउँछ।

ऐतिहासिक रूपमा, दलितहरूले उनीहरूको जातका कारण गहिरो सामाजिक भेदभाव र बहिष्कार सहेका छन्, जुन जन्मदेखि नै पूर्वनिर्धारित हुन्छ। उनीहरू विभिन्न प्रकारका छुवाछुत, वञ्चितता र असमान व्यवहारको शिकार भएका छन्। यो भेदभावले सामाजिक अन्तरक्रिया, शिक्षा, रोजगारीका अवसरहरू, स्रोतसाधनमा पहुँच र राजनीतिक तथा प्रशासनिक पदहरूमा प्रतिनिधित्व लगायतका उनीहरूको जीवनका लगभग हरेक पक्षलाई व्याप्त पारेको छ।

दलित समुदायमा विभिन्न जातजाति र पेसाका व्यक्तिहरू हुन्छन्। तिनीहरू प्रायः परम्परागत रूपमा सामान्य मानिने कार्यहरूमा संलग्न हुन्छन्, जस्तै म्यानुअल स्क्र्याभेन्जिङ, छालाको काम, सरसफाइ, र अन्य श्रम-गहन कामहरू। तिनीहरूको काम र जातसँग सम्बन्धित कलंकले सामाजिक विभाजन र सामाजिक गतिशीलताको लागि सीमित सम्भावनाहरूको परिणाम हो।

पछिल्लो समय दलित अधिकारका लागि चेतना र आन्दोलन बढ्दै गएको छ। दलित समुदायले नागरिक समाजका संघसंस्था, कार्यकर्ता र सहयोगीहरूको सहयोगमा जातीय विभेदलाई चुनौती र उन्मूलन गर्न पहल गरिरहेको छ। यी प्रयासहरूले समान अधिकार, सामाजिक न्याय र शिक्षामा पहुँच, भूमि अधिकार, रोजगारीका अवसरहरू र राजनीतिक प्रतिनिधित्वको वकालत गर्दछन्।

दक्षिण एसियाली देशका सरकारहरूले दलित समुदायका सरोकारहरूलाई कानून, सकारात्मक कार्य नीति र सचेतना अभियानहरूमार्फत सम्बोधन गर्न पहल गरेका छन्। यी प्रयासहरूले भेदभाव हटाउने र दलितहरूको सामाजिक समावेशीकरण र उत्थान सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य राखेका छन्।

प्रगति हासिल भए पनि दलितको पूर्ण समानता र सामाजिक न्यायको यात्रा जारी छ। गहिरो अन्तर्निहित सामाजिक पूर्वाग्रहहरू हटाउन, भेदभावपूर्ण अभ्यासहरूलाई चुनौती दिने र थप समावेशी समाजको विकास गर्न सबै सरोकारवालाहरूबाट एकजुट प्रयासहरू आवश्यक छन्। जात वा पृष्ठभूमि जस्तोसुकै भए पनि प्रत्येक व्यक्तिको अधिकार र मर्यादाको सम्मान गर्ने समाजको निर्माण अझ न्यायपूर्ण र समतामूलक भविष्यतर्फको अपरिहार्य कदम हो।

नेपालमा दलितको अवस्था

नेपालमा, दलितहरूले महत्वपूर्ण सामाजिक, आर्थिक र राजनीतिक चुनौतीहरूको सामना गरिरहन्छन्। जातीय भेदभावलाई सम्बोधन गर्न सरकार र नागरिक समाजको प्रयासका बावजूद पनि पर्याप्त असमानता कायमै छ र समान अधिकार र सामाजिक समावेशीकरणका लागि संघर्ष जारी छ।

नेपालमा दलितहरूले सामना गर्नुपर्ने प्राथमिक समस्याहरूमध्ये शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा र सरसफाइलगायतका आधारभूत सेवाहरूमा पहुँच छ। उनीहरूले बारम्बार अवरोधहरू सामना गर्छन् जसले उनीहरूलाई यी सेवाहरूको पूर्ण उपयोगमा बाधा पुर्याउँछ, सामाजिक-आर्थिक विकासका लागि उनीहरूको अवसरहरू सीमित गर्दछ।

आर्थिक रूपमा, दलितहरूले प्रायः भूमि, आर्थिक अवसरहरू, र ऋण सुविधाहरूमा प्रतिबन्धित पहुँचको सामना गर्छन्। यो आर्थिक असन्तुलनले गरिबीलाई निरन्तरता दिन्छ र उनीहरूको जीवन अवस्था र जीविकोपार्जन बढाउने क्षमतामा बाधा पुर्याउँछ।

राजनीतिक रूपमा, दलितहरूलाई निर्णय गर्ने भूमिका र राजनीतिक संस्थाहरूमा कम प्रतिनिधित्व गरिन्छ। उनीहरूको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नका लागि आरक्षण नीति लागू

गरिएको भएतापनि शासनका सबै तहमा दलितहरूको सहभागिता वृद्धि र सार्थक समावेशी आवश्यकता छ।

दलितहरूले पनि सामाजिक भेदभाव र पूर्वाग्रहको सामना गर्छन्, छुवाछुत र जातीय हिंसाका उदाहरणहरू अझै पनि केही क्षेत्रमा व्याप्त छन्। यो भेदभावले उनीहरूको सामाजिक गतिशीलता, सार्वजनिक स्थानहरूमा पहुँच, र जातहरू बीचको अन्तरक्रियालाई असर गर्छ।

यसबाहेक, दलितहरूको अधिकारको रक्षा गर्ने उद्देश्यले बनेका कानून र नीतिहरूको कार्यान्वयन र कार्यान्वयन चुनौतीपूर्ण छ। नेपालमा दलितहरूको अधिकारको प्रवर्द्धन र संरक्षण गर्न निरन्तर वकालत, चेतना र क्षमता अभिवृद्धि प्रयास आवश्यक छ।

कानुनी सुधार, सकारात्मक कार्यनीति र सचेतना अभियान लगायतका दलितहरूले भोग्नुपरेका चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्नमा प्रगति भएको कुरा स्वीकार गर्न महत्त्वपूर्ण छ। तर, नेपालमा उनीहरूको पूर्ण सामाजिक समावेशीकरण, समान अवसर र जातीय विभेदको उन्मूलन सुनिश्चित गर्न दिगो प्रयास आवश्यक छ।

नेपालमा मधेसी दलितको अवस्था

नेपालमा मधेसी दलित समुदायले सामाजिक, आर्थिक र राजनीतिक असमानतालाई समेटेर विभिन्न चुनौतीहरूको सामना गरिरहेको छ। मधेसी जनसङ्ख्या भित्रको सीमान्तकृत समूहको रूपमा, उनीहरूले आधारभूत सेवा, शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा र रोजगारीका अवसरहरूमा उनीहरूको पहुँचमा बाधा पुर्याउने अवरोधहरूको सामना गर्छन्।

सामाजिक भेदभावको सन्दर्भमा, मधेसी दलितहरूले जातका कारण पूर्वाग्रह र बहिष्कारको अनुभव गर्छन्। छुवाछुत र जातीय हिंसाका उदाहरणहरू अझै पनि निश्चित समुदायहरूमा फेला पार्न सकिन्छ, जसले उनीहरूको सामाजिक गतिशीलता र समग्र कल्याणमा गम्भीर असर पार्छ।

आर्थिक रूपमा, मधेसी दलितहरूले प्रायः सामाजिक-आर्थिक विचलन, भूमिमा सीमित पहुँच र असमान रोजगारीका अवसरहरू सामना गर्छन्। यस समुदायमा गरिबी दर उच्च छ, तिनीहरूलाई गरिबीको चक्रबाट मुक्त हुन र आफ्नो जीवनस्तरमा सुधार गर्न गाह्रो छ।

राजनीतिक प्रतिनिधित्व मधेसी दलितहरूले चुनौतीहरूको सामना गर्ने अर्को

क्षेत्र हो। प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न आरक्षण नीतिहरू लागू भए पनि निर्णय प्रक्रियामा सार्थक सहभागिता र समावेशी सबै तहमा सीमित छन्।

मधेसी दलितका समस्या समाधानका लागि सरकार र विभिन्न संघसंस्थाले पहल गरेका छन्। उनीहरूको अधिकार र सामाजिक समावेशीकरणको प्रवर्द्धन गर्नका लागि कानुनी सुधार, सकारात्मक कार्यनीति र सचेतना अभियानहरू शुरु गरिएको छ। यद्यपि, गहिरो जरा गाडिएको भेदभाव हटाउन र मधेसी दलित समुदायका लागि समान अवसरहरू सुनिश्चित गर्न अझै महत्त्वपूर्ण प्रगति आवश्यक छ।

नेपालमा मधेसी दलितहरूका लागि थप समावेशी र समतामूलक समाज निर्माण गर्न सामाजिक न्याय, समान अधिकार र जातीय भेदभाव उन्मूलनका लागि निरन्तर वकालत गर्नु महत्त्वपूर्ण छ।

नेपाल, मधेश प्रदेश र पर्सा जिल्लाको संक्षिप्त परिचय

नेपाल एशियाको एक भूपरिवेष्टित देश हो, पूर्व, दक्षिण र पश्चिममा भारत र उत्तरमा चीनको तिब्बत स्वायत्त क्षेत्रको बीचमा अवस्थित छ। यसको परिदृश्य विशाल हिमालय पर्वत शृङ्खलाले हावी छ। यो देश पूर्व देखि पश्चिम सम्म ५०० माइल र उत्तर देखि दक्षिण ९० देखि १५० माइल फैलिएको छ। यस देशको राजधानी काठमाडौं हो।

देशलाई दक्षिणदेखि उत्तरसम्म तीन मुख्य क्षेत्रमा विभाजन गर्न सकिन्छ। पहिलो, त्यहाँ तराई छ, भारतीय सीमा नजिकैको तराईको उर्वर भूमि। त्यसपछि पहाडी क्षेत्र र अन्तमा नेपालको करिब ७५ प्रतिशत भूभाग ओगटेका अग्ला हिमालहरू छन्।

संघीय संरचना अपनाएपछि, नेपाल अहिले सात प्रदेश र ७७ जिल्लामा बाँडिएको छ। यी मध्ये एक प्रदेश मधेश हो, जसको दक्षिण र पश्चिममा भारत, उत्तरमा बागमती प्रदेश र पूर्वमा कोशी प्रदेश छन्। ९,६६१ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल ओगटेको मधेश प्रदेशमा ७३ नगरपालिका र ५९ गाउँपालिका रहेका छन्, जसले देशको कुल भूभागको ६.५ प्रतिशत ओगटेको छ। क्षेत्रफलको हिसाबले

सबैभन्दा सानो प्रान्त भए पनि, २०२१ को नेपालको जनगणना अनुसार ६,१२६,२८८ जनसङ्ख्या भएको यो सबैभन्दा सघन जनसंख्या भएको छ।

पछिल्ला दशकहरूमा केही प्रगति भए पनि मधेश प्रदेशले विकासका चुनौतीहरू सामना गरिरहेको छ। यसको जनसंख्याको एक महत्वपूर्ण भाग गरिबी रेखा मुनि बसोबास गर्दछ, प्रति व्यक्ति आय US \$ १०७२, जुन विशेष गरी राष्ट्रिय औसत भन्दा कम हो। साक्षरता दर ६३.५% (पुरुषहरूको लागि ७२.५% र महिलाहरूको लागि ५४.७%) मा रहेको छ, जसले सुधारिएको शिक्षा पहुँच र गुणस्तरको आवश्यकतालाई झल्काउँछ। प्रान्तको मानव विकास सूचकांक (HDI) ०.५१९ रहेको छ, जसले पर्याप्त वृद्धिको लागि ठाउँ रहेको जनाउँछ।^१ मधेश प्रदेशको औसत आयु ७१.८ वर्ष रहेको छ।^२

^१ स्रोत: madhesh.gov.np

^२ स्रोत: स्वास्थ्य सेवा विभाग

थप रूपमा, कुल जनसंख्याको ५.६% सुरक्षित पानीमा पहुँच छैन, र केवल ३५.८% घरपरिवारमा उचित शौचालय सुविधा छ ।^३

जातीय हिसाबले, मधेश विभिन्न समूहहरूको घर हो, जसमा यादव (१५.२%), मुस्लिम (१३%), तेली (५.३%), थारु (४.९%), कुशवारा (४.५%), राम (४.४%), धानुक (३.६%) समावेश छन्), कुर्मी (३%), मुसहर (२.९%), र पासवान (२.९%) । मैथली सबैभन्दा बढी बोलिने भाषा हो, जसको ४१.७% जनसंख्याले प्रयोग गर्छ। अधिकांश बासिन्दाहरू हिन्दू धर्म (८४.२%), बौद्ध धर्म (२.२%) को पछि लागेका छन्। यस प्रदेशले नेपालको जीडीपीमा ६.९ बिलियन अमेरिकी डलरको महत्वपूर्ण योगदान दिन्छ।^४

मधेस प्रान्तमा जानकी मन्दिर र कोशी ब्यारेज लगायत धेरै उल्लेखनीय पर्यटकीय स्थलहरू छन्, जसले यस क्षेत्रमा पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्दछ। जानकी मन्दिर, जसलाई जनकपुर मन्दिर पनि भनिन्छ, नेपालको मधेस प्रान्तको सहर जनकपुरमा अवस्थित एक महत्वपूर्ण धार्मिक र सांस्कृतिक स्थल हो। नेपालको मधेश प्रदेशमा रहेको जानकी मन्दिर धार्मिक, सांस्कृतिक, आर्थिक र ऐतिहासिक महत्वको छ । यसले पर्यटकलाई

आकर्षित गर्न, सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्न, स्थानीय अर्थतन्त्रको प्रवर्द्धन गर्न र जनताबीच एकता कायम गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। गेटवे अफ नेपाल (वीरगन्ज बोर्डर), घडियारवा पोखरी र ब्रिगन्जमा गहवामाई मन्दिर जस्ता घुम्नलायक ठाउँहरू छन्। पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज (पर्सा), वात मन्दिर (पर्सा), बरहवा ताल (रौतहट), जनकपुर रेलवे (जनकपुर), कोशी टप्पु (सुनसरी/सप्तरी) मधेश प्रदेशमा पर्ने महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थानहरू हुन् ।

नेपालको मधेस प्रान्तमा अवस्थित पर्सा जिल्ला एक महत्वपूर्ण दलित समुदायको घर हो। अछूत भनेर चिनिने दलित समुदायले पर्सा जिल्ला भित्र अनौठो चुनौती र अनुभवको सामना गर्नुपरेको छ।

पर्सा जिल्लामा दलित समुदाय मुख्यतया कृषि कार्यमा संलग्न छन्, जसले जिल्लाको अर्थतन्त्रमा योगदान पुर्याइरहेको छ। यद्यपि, तिनीहरू प्रायः अन्य समुदायहरूको तुलनामा भूमि, ऋण र स्रोतहरूमा पहुँचको सन्दर्भमा असमानताहरूको सामना गर्छन्। यो आर्थिक असन्तुलनले दलित समुदायको समग्र सामाजिक-आर्थिक विकासमा बाधा पुर्याएको छ ।

पर्सा जिल्लाको दलित समुदायका लागि शिक्षा अर्को महत्वपूर्ण पक्ष हो। सबैका

^३ राष्ट्रिय तथ्यांक विभाग

^४ ऐजन

लागि शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने प्रयास गरिए पनि दलित बालबालिकाले प्रायः आर्थिक अवरोध, सामाजिक भेदभाव र गुणस्तरीय शिक्षामा सीमित पहुँच जस्ता अवरोधहरू सामना गर्छन्। यी कठिनाइहरूले गरिबीको चक्रलाई निरन्तरता दिन सक्छ र माथिल्लो गतिशीलताको लागि तिनीहरूको अवसरहरू सीमित गर्न सक्छ।

पर्सामा पनि दलित समुदायले सामाजिक विभेद र जातीय पूर्वाग्रहको सामना गर्नुपरेको छ। जातीय भेदभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि कानुनी प्रयासहरू भएता पनि यो प्रचलन विभिन्न रूपहरूमा जारी छ। दलितहरूले प्रायः सामाजिक बहिष्करण, सार्वजनिक स्थानहरूमा सीमित पहुँच, र रोजगारीका अवसरहरूमा भेदभाव, सामाजिक र आर्थिक असमानतालाई निरन्तरता दिने अनुभव गर्छन्।

यी चुनौतिहरूलाई सम्बोधन गर्न र पर्सा जिल्लाका दलित समुदायको उत्थानका लागि स्थानीय संघसंस्था, गैरसरकारी संस्था र सरकारबाट पहल भइरहेको छ। पहलहरूमा जागरूकता अभियानहरू, सीप विकास कार्यक्रमहरू, छात्रवृत्तिहरू, र समान अधिकार र अवसरहरूको लागि वकालत समावेश छन्।

थप रूपमा, दलित समुदाय भित्रका विभिन्न सांस्कृतिक र सामाजिक संस्थाहरूले

दलित सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण, सामाजिक एकता प्रवर्द्धन र समुदायका सदस्यहरूलाई सशक्तिकरण गर्न काम गर्दछन्। यी संस्थाहरूले दलित समुदायको उन्नतिलाई समर्थन गर्न र गर्व र पहिचानको भावना जगाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्।

पर्सा जिल्लामा दलित समुदायले भोगेका संघर्षलाई चिन्न जरुरी छ। दलित समुदायका लागि समान अवसर, शिक्षामा पहुँच, भूमि अधिकार र सामाजिक एकीकरणको प्रवर्द्धन गर्ने प्रयास जारी राख्नुपर्छ। यी चुनौतिहरूलाई सम्बोधन गरी समावेशी विकासलाई अंगालेर पर्सा जिल्लाले आफ्ना सबै बासिन्दाहरूका लागि अभिमतामूलक र समानुपातिक समाज निर्माण गर्न काम गर्न सक्छ।

परियोजना अनुसार उपलब्धी

१) दलित बालबालिकाका लागि निःशुल्क ट्यूशन कक्षाको प्रगति अनुगमन र दलित समुदायका नेताहरूसँग छलफल कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “दलित शिक्षा र सामुदायिक संवाद पहल”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: ५ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था :पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल
- लाभान्वित जनसंख्या: १००० बालबालिका

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- दलित बालबालिकाको शैक्षिक अवसर र कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गर्न निःशुल्क ट्यूशन कक्षाको व्यवस्था गर्ने ।
- दलित समुदायका अगुवाहरूसँग उनीहरूको सरोकार र दृष्टिकोणलाई सम्बोधन गर्न खुला संवाद र छलफललाई सहजीकरण गर्ने।
- दिगो प्रगतिका लागि दलित समुदाय भित्र सहकार्य, समझदारी र सशक्तिकरणको लागि सहयोगी वातावरण निर्माण गर्ने ।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- दलित बालबालिकाको शैक्षिक नतिजा सुधार गर्न प्रशिक्षण र निगरानी लगायत नियमित शैक्षिक सहायता सत्रहरू आयोजना गरियो ।
- मुख्य विषयहरूको उनीहरूको बुझाइ बढाउनको लागि पूरक शिक्षा सामग्री र स्रोतहरू प्रस्ताव गरियो।
- दलित समुदायका अगुवाहरूसँग सामाजिक, आर्थिक र शैक्षिक चुनौतिहरूलाई खुला रूपमा सम्बोधन गर्न निर्धारित छलफल र फोरमहरू व्यवस्थित गरियो ।

- दलित समुदाय भित्रको समझदारी, एकता र सामूहिक समस्या समाधान प्रवर्द्धन गर्न रचनात्मक संवादलाई सहजीकरण गरियो ।
- दलित युवा र वयस्कहरूलाई सशक्तिकरण गर्न सीप विकास, करियर मार्गदर्शन, र आत्म-विश्वास निर्माणमा केन्द्रित कार्यशालाहरू सञ्चालन गरियो।
- उच्च शिक्षा, व्यावसायिक तालिम र उद्यमशीलताको लागि आत्म-स्थायित्व प्रवर्द्धनका लागि अवसरहरूको बारेमा स्रोत र जानकारी प्रदान गरियो।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- नियमित हाजिरी र निःशुल्क ट्यूशन कक्षमा सहभागिता मार्फत दलित बालबालिकामा बढेको शैक्षिक प्रगति देखाइयो, जसले गर्दा ग्रेड र शैक्षिक नतिजामा सुधार भएको छ ।
- सफलतापूर्वक सामुदायिक संवाद सत्रहरू व्यवस्थित र सहजीकरण गरेर, खुला सञ्चारको लागि प्लेटफर्म उपलब्ध गराएर र महत्वपूर्ण मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गरेर थप सक्रिय र संलग्न दलित समुदायलाई बढावा दिइयो ।
- दलित युवा र वयस्कहरूलाई सशक्तिकरण कार्यशालाहरू मार्फत बहुमूल्य सीप र ज्ञान प्राप्त गर्न सक्षम बनाइयो, जसले आत्म-आत्मविश्वास, सुधारिएको रोजगारी र आर्थिक स्वतन्त्रताको ठूलो सम्भावनाको नेतृत्व गर्दछ।

➤ सारांश:

- दलित बालबालिकाका लागि सुधारिएको शिक्षा, खुला संवादमा समुदायका नेताहरूलाई संलग्न गरियो, र युवा र वयस्कहरूलाई महत्वपूर्ण सीपहरू प्रदान गरियो ।

२) पर्सा जिल्लाको भवानी गाउँपालिका वडा नं ४ को दलित बस्ती सुगाइली गाउँपालिकामा सञ्चालित दलित तथा विपन्न बालबालिकाका लागि निःशुल्क ट्युसन कक्षाको घर उद्घाटन कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “दलित बाल शिक्षा पहल: सुगौली गाउँ सुरु”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- आर्थिक सहयोग गर्ने व्यक्ति :समाजसेवी धर्मेन्द्र तिमिसिना र टिका तिमिल्सिना
- लाभान्वित जनसंख्या: २३० बालबालिका र ५०० जनसङ्ख्या

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- सुगौली गाउँमा दलित तथा विपन्न बालबालिकालाई निःशुल्क र सुलभ शैक्षिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- समुदायमा रहेको शैक्षिक असमानतालाई सम्बोधन गरी समानता र सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्ने ।
- उज्ज्वल भविष्यको लागि ज्ञान र सीपहरूद्वारा भावी पुस्तालाई सशक्त बनाउने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- गणित, विज्ञान, र भाषा सीपहरू जस्ता मुख्य विषयहरूमा दैनिक ट्युसन कक्षाहरू प्रस्ताव गरियो।
- सहभागी विद्यार्थीहरूलाई पाठ्यपुस्तक, स्टेशनरीलगायत शैक्षिक सामग्री उपलब्ध गराइएको थियो ।
- बच्चाहरूमा आत्मविश्वास, प्रेरणा, र उद्देश्यको बलियो भावना जगाउन नियमित सल्लाह र मार्गदर्शन सत्रहरू आयोजना गरियो।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरु:

- सुधारिएको शैक्षिक कार्यसम्पादन: कार्यक्रमले सहभागी विद्यार्थीहरूको शैक्षिक कार्यसम्पादनमा उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि गर्यो, धेरैले उनीहरूको ग्रेड र मुख्य विषयहरूको बुझाइमा उल्लेखनीय सुधार देखियो।
- बहूदो उपस्थिति र संलग्नता: पहिले सफलतापूर्वक विद्यालय उपस्थिति दर बढाएको छ र दलित र पिछडिएका बालबालिकाहरूमा सक्रिय सहभागितालाई प्रोत्साहित गरेको छ, सिकाइप्रति थप सकारात्मक मनोवृत्ति बढाएको छ।
- सामुदायिक एकता सुदृढ: यस कार्यक्रम मार्फत, सुगौली गाउँका सीमान्तकृत बालबालिकाको शैक्षिक सम्भावनालाई उकास्न अभिभावक, स्वयंसेवक र स्थानीय अधिकारीहरूले सहयोग गरेकोले समुदायको समर्थन र एकताको भावना बढेको थियो।

➤ सारांश:

- कार्यक्रमले पर्सा जिल्लाको सुगौली गाउँमा दलित तथा पिछडिएका बालबालिकालाई निःशुल्क ट्युसन कक्षा र शैक्षिक सहयोग सफलतापूर्वक प्रदान गरेको थियो । यसले शैक्षिक कार्यसम्पादनमा सुधार, विद्यालयको उपस्थितिमा वृद्धि, र समुदायको समर्थन र एकताको बलियो भावनाको नेतृत्व गर्यो।

३) पर्सा जिल्लाको चैनपुर दलित बस्तीको पर्सागढी नगरपालिका वडा नं ६ मा अति विपन्न दलित परिवारलाई घर हस्तान्तरण गरिएको छ ।

- परियोजनाको नाम: “दलित परिवार घर हस्तान्तरण: चैनपुर, पर्सागढी, पर्सा जिल्ला”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- आर्थिक सहयोग गर्ने व्यक्ति : समाजसेवी मेग सुवेदी र शिव सिलवाल
- लाभान्वित जनसंख्या: १० घरपरिवार

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- चैनपुर, पर्सागढीमा रहेका अति गरिब दलित परिवारलाई सुरक्षित र सुरक्षित आवास उपलब्ध गराउने, उनीहरूको आधारभूत आश्रय आवश्यकताहरू पूरा गर्ने।
- गरिबी हटाउने र प्राप्तकर्ता परिवारको जीवन अवस्था सुधार गर्ने, उनीहरूको समग्र कल्याण र मर्यादामा योगदान दिने ।
- सीमान्तकृत समुदायहरूले सामना गर्ने आवासीय चुनौतीहरूको बारेमा सचेतना जगाउने, सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्ने र विपन्न परिवारहरूलाई समर्थन गर्ने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- प्राप्तकर्ता दलित परिवारको विशेष आवश्यकता र प्राथमिकता अनुरूप नयाँ, बस्न योग्य घरको निर्माण गरियो।
- निर्माण आयोजनाका लागि आवश्यक स्रोतसाधन, सामग्री र श्रमिकलाई सुरक्षित गर्न स्थानीय निकाय र संस्थासँग समन्वय गरियो ।
- एक आधिकारिक घर हस्तान्तरण समारोह, कार्यक्रमको चरमता र प्राप्तकर्ता परिवारको लागि उज्यालो, अधिक सुरक्षित भविष्यको सुरुवातको भएको छ ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- अत्यन्त गरिब दलित परिवारलाई सुरक्षित र सम्मानजनक घर सफलतापूर्वक निर्माण गरी हस्तान्तरण गरियो, जीवनस्तरमा सुधार र आश्रय सुनिश्चित गरियो।
- प्राप्तकर्ता परिवारको कल्याणमा सकारात्मक प्रभाव पारेको थियो, किनकि उनीहरूले जीवनको गुणस्तर बढाउँदै, अब स्थिर र आरामदायक वातावरणमा गम्भीर जीवन अवस्थाबाट ट्रान्जिसन गरियो।
- यस क्षेत्रमा सामाजिक उत्तरदायित्व र एकताको भावना बढाउँदै सीमान्तकृत समुदायहरूले सामना गरेका आवास चुनौतीहरूको लागि जागरूकता र प्रेरित समुदाय समर्थन गरियो।

➤ सारांश:

- “दलित परिवार घर हस्तान्तरण: चैनपुर, पर्सागढी, पर्सा जिल्ला” नामक कार्यक्रमले अत्यन्त गरिब दलित परिवारलाई सुरक्षित घर निर्माण गरी उनीहरूको जीवनयापन र समग्र स्वास्थ्यमा ठूलो सुधार ल्याएको छ। यस पहिले सीमान्तकृत समुदायहरूका बीचमा आवासीय चुनौतीहरूको बारेमा चेतना जगाउने र सामुदायिक सहयोग जुटाउने, सामाजिक उत्तरदायित्व र एकतालाई बढावा दिएको छ ।

४) दलितका लागि सीप तालिम अन्तर्गत दलित महिलाका लागि अगरबत्ती बनाउने ७ दिने तालिम कार्यक्रम सञ्चालन

- परियोजनाको नाम: “अगरबत्ती निर्माण मार्फत सशक्तिकरण: दलित महिलाका लागि ७ दिने सीप तालिम कार्यक्रम”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था :सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका
- लाभान्वित जनसंख्या: १०० महिला

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- दलित महिलाहरूलाई अगरबत्ती (धूप) बनाउने व्यावहारिक सीप र ज्ञानको साथ सशक्त बनाउने, उनीहरूलाई आय आर्जन गर्न र उनीहरूको आर्थिक स्थिति सुधार गर्न सक्षम बनाउने ।
- दलित महिलाहरूलाई आफ्नै अगरबत्ती उत्पादन इकाईहरू स्थापना गर्न औजार र विशेषज्ञता प्रदान गरी आत्मनिर्भरता र उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्ने।
- आर्थिक असमानता घटाएर, आत्मनिर्भरता बढाएर र सीप विकास मार्फत दलित महिलाको समग्र कल्याणलाई बढाएर सामाजिक समावेशीकरणमा योगदान दिने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- अगरबत्ती उत्पादन प्रविधि, गुणस्तर नियन्त्रण र व्यवसाय व्यवस्थापनलाई समेटेर सात दिनको अवधिमा बृहत् प्रशिक्षण सत्रहरू सञ्चालन गरियो ।
- तालिम कार्यक्रममा अगरबत्ती बनाउनका लागि आवश्यक उपकरण, सामग्री र स्रोत उपलब्ध गराइयो ।
- बजार पहुँच, मूल्य निर्धारण रणनीतिहरू, र सहभागीहरूलाई उनीहरूको आफ्नै व्यवसाय सुरु गर्न वा आम्दानी उत्पन्न गर्न मद्दत गर्न अगरबत्तीहरू बेच्नका लागि सम्भावित मार्गहरू बारे मार्गदर्शन प्रदान गरियो ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरु:

- उच्च गुणस्तरको अगरबत्ती उत्पादन गर्न सीप र विशेषज्ञता भएका दलित महिलाहरूलाई स्वरोजगार र आय आर्जनको क्षमता अभिवृद्धि गरियो।
- धेरै सहभागीहरूलाई आफ्नै अगरबत्ती उत्पादन एकाइहरू स्थापना गर्न सक्षम बनायो, परिणामस्वरूप दलित महिलाहरूको आर्थिक स्वतन्त्रता र वित्तीय स्थिरता बढ्यो।
- आर्थिक असमानता घटाउन, आत्मनिर्भरता बढाउन र समुदायमा दलित महिलाहरूको सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्न योगदान पुर्याएको छ।

➤ सारांश:

- “अगरबत्ती बनाउने माध्यमबाट सशक्तिकरण” कार्यक्रमले दलित महिलाहरूलाई ७ दिने तालिम अवधिमा अगरबत्ती उत्पादनमा बहुमूल्य सीपहरू प्रदान गरेको थियो। यस पहलले सहभागीहरूलाई सफलतापूर्वक आफ्नो व्यवसाय स्थापना गर्न सक्षम बनायो, जसले गर्दा आर्थिक स्वतन्त्रता बढाउँदै र उनीहरूको समुदायमा सामाजिक समावेशीकरणलाई बढावा दियो।

५) दलितलाई जाडो न्यानो लुगा तथा कम्बल वितरण कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “दलितलाई लुगा तथा कम्बल वितरण कार्यक्रम”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था : पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल
- लाभान्वित जनसंख्या: १००० बालबालिका र जनसङ्ख्या

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- दलित व्यक्तिहरू र आवश्यकतामा परेका परिवारहरूलाई न्यानो कपडा र कम्बलहरू उपलब्ध गराउनु, उनीहरू कडा जाडोको अवस्था सामना गर्न अझ राम्रोसँग सुसज्जित छन् भनी सुनिश्चित गर्ने।
- दलित समुदायका बीचमा शीतवाइट र हाइपोथर्मिया जस्ता चिसो मौसमसँग सम्बन्धित स्वास्थ्य जोखिमहरू कम गर्ने।
- दलित जनसंख्याको कल्याणको लागि एकता र समर्थन प्रदर्शन गर्ने, समाज भित्र समावेशीता र हेरचाहको भावना बढाउने।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- ज्याकेट, स्वेटर, स्कार्फ, पन्जा र कम्बल सहित जाडो कपडाहरूको सङ्कलन र खरिद गरियो।
- दलित समुदायहरूमा वितरण कार्यक्रमहरूको आयोजना, जहाँ खाँचोमा परेकाहरूलाई न्यानो कपडा र कम्बलहरू हस्तान्तरण गरियो।
- कार्यक्रम, यसको उद्देश्य, र व्यक्तिहरूले कसरी योगदान वा सहभागी हुन सक्छन् भन्ने बारे समुदायलाई जानकारी गराउन जनचेतना अभियानहरू सञ्चालन गरियो।

➤ सारांश:

- जाडो मौसममा हुने स्वास्थ्य जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै दलित व्यक्ति र परिवारलाई अत्यावश्यक जाडो लुगा र कम्बल उपलब्ध गराउने उद्देश्यले ‘दलितका लागि कपडा र कम्बल वितरण’ कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको हो। वितरण कार्यक्रमहरू र सचेतना अभियानहरू मार्फत, पहलले समुदायमा समावेशीता र हेरचाहको भावनालाई बढावा दियो, दलित जनसंख्यालाई जाडो मौसमको सामना गर्न अझ राम्रोसँग सुसज्जित भएको सुनिश्चित गरियो।

६) दलित महिलाको सिपमुलक तालिमअन्तर्गत दलित महिलाको सात दिने अग्रबत्ती बनाउने तालिमको फलोअप कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “दलित महिला सशक्तिकरण: फलोअप अग्रबत्ती उत्पादन कार्यक्रम”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था :सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका
- लाभान्वित जनसंख्या: १०० महिला

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- प्रारम्भिक सात दिने तालिम कार्यक्रम पूरा गरेका दलित महिलाहरूको अग्रबत्ती बनाउने सीपलाई बढावा दिई उनीहरूले उच्च गुणस्तरको अग्रबत्ती कुशलतापूर्वक उत्पादन गर्न सक्ने सुनिश्चित गर्ने ।
- दलित महिलाहरूलाई उनीहरूको अग्रबत्ती उत्पादन व्यवसाय स्थापना र दिगो बनाउन, स्वरोजगार र आर्थिक स्वतन्त्रता बढाउन मद्दत गर्न निरन्तर मार्गदर्शन र स्रोतहरू प्रदान गर्ने।
- दलित महिला र उनीहरूको समुदायको सामाजिक-आर्थिक उत्थान, असमानता घटाउन र आत्मनिर्भरता प्रवर्द्धन गर्न योगदान गर्ने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- प्रारम्भिक तालिम पूरा गरेका दलित महिलाहरूका लागि उन्नत अग्रबत्ती बनाउने प्रविधि, उत्पादनको गुणस्तर सुधार र व्यवसाय व्यवस्थापनमा केन्द्रित विशेष प्रशिक्षण सत्रहरू सञ्चालन गरियो ।
- सहभागीहरूलाई उनीहरूको अग्रबत्ती उत्पादन एकाइहरू स्थापना गर्न र व्यवस्थापन गर्न, बजारीकरण, मूल्य निर्धारण, र कच्चा मालको सोर्सिङमा मार्गदर्शन सहित मद्दत गर्न एक-एक मेन्टरशिप र समूह समर्थन प्रस्ताव गरियो ।
- दलित महिला उद्यमीहरूलाई सम्भावित खरिदकर्ताहरूसँग जोड्ने र उनीहरूको अग्रबत्ती व्यवसाय विस्तार गर्न मद्दत गर्ने, बजार र वितरण सञ्जालहरूमा पहुँचमा सहजीकरण गरियो ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरु:

- सहभागीहरूले अगरबत्ती उत्पादनमा उच्च स्तरको प्रवीणता प्रदर्शन , उन्नत प्रशिक्षणको परिणाम स्वरूप लगातार उच्च गुणस्तरका उत्पादनहरू सिर्जना गर्यो।
- फलोअप कार्यक्रम पूरा गर्ने धेरै दलित महिलाहरूले सफलतापूर्वक आफ्नो अगरबत्ती व्यवसाय स्थापना गरे, जसले आर्थिक स्वतन्त्रता र वित्तीय स्थिरता बढायो।
- कार्यक्रमले दलित महिलाहरूको आर्थिक र सामाजिक सशक्तिकरण, असमानता घटाउन र उनीहरूको समुदायमा आत्मनिर्भरता बढाउनमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्याएको छ।

➤ सारांश:

- “दलित महिला सशक्तिकरण: फलो-अप अगरबत्ती उत्पादन कार्यक्रम” प्रारम्भिक सात दिने प्रशिक्षण कार्यक्रम पूरा गर्ने दलित महिलाहरूको अगरबत्ती बनाउने सीपलाई परिष्कृत गर्नमा केन्द्रित छ। यसले सीप निपुणता, उच्चमशीलताको सफलता र सामुदायिक विकासको नेतृत्व गर्यो, जसले यी महिलाहरूलाई सफल अगरबत्ती व्यवसायहरू स्थापना गर्न र उनीहरूको समुदायमा आर्थिक र सामाजिक उत्थानलाई प्रवर्द्धन गर्न सशक्त बनायो।

७) जातीय विभेदका साथ भोज आयोजना गरेको भन्दै गाउँपालिका विरुद्ध प्रदर्शन र ज्ञापनपत्र

➤ परियोजनाको नाम: “अब समानता: गाउँपालिका भोजमा जातीय भेदभाव विरुद्ध विरोध र ज्ञापनपत्र”

➤ क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला

➤ कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष

➤ दातृ संगठन संस्था : पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल

➤ लाभान्वित जनसंख्या: १००

(पुरुष : ५०)

(महिला : ५०)

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- सबै समुदायका सदस्यहरूलाई समान व्यवहार र अवसरहरूको वकालत गर्दै गाउँपालिकाद्वारा आयोजित भोजहरूमा जातीय भेदभावको अभ्यासलाई चुनौती दिनु र चेतना जगाउनु।
- गाउँपालिकालाई तिनीहरूको कार्यको लागि जवाफदेही हुन र तिनीहरूको घटना योजना र कार्यान्वयनमा जातीय भेदभावको कुनै पनि उदाहरणहरू सच्याउन आग्रह गर्नु।
- गाउँपालिकालाई समावेशीतालाई बढावा दिने नीति र अभ्यासहरू अवलम्बन गर्न प्रोत्साहित गर्नु, सबै बासिन्दाहरू, तिनीहरूको जात-जाति बिना, पूर्वाग्रह बिना सार्वजनिक कार्यक्रमहरूमा भाग लिन आग्रह गर्नु।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- गाउँपालिकाले आयोजना गर्ने भोजमा जातीय विभेदका घटनाहरूप्रति ध्यानाकर्षण गराउन शान्तिपूर्ण विरोध प्रदर्शन र जनप्रदर्शन गरियो ।
- गाउँपालिकामा जातीय भेदभाव उन्मूलनका लागि सरोकार, माग र सिफारिसहरू उल्लेख गरी गाउँपालिकालाई औपचारिक ज्ञापनपत्र बुझाइयो ।
- परिवर्तनको वकालत गर्न सामुदायिक नेताहरू, संस्थाहरू र नागरिक समाजसँग संलग्न , र सार्वजनिक जमघटहरूबाट जातीय भेदभाव उन्मूलनको महत्वमा सहमति निर्माण गर्न काम गरियो ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- कार्यक्रमले भोजमा जातीय भेदभावको विषयमा सचेतना फैलाउने, सामुदायिक छलफल सुरु गर्ने र परिवर्तनको आवश्यकतालाई प्रकाश पारेको थियो।
- कार्यक्रमको प्रयासको फलस्वरूप, गाउँपालिकाले यो मुद्दालाई स्वीकार गर्न र उनीहरूको कार्यक्रम योजनामा जातीय भेदभावलाई सम्बोधन गर्ने दिशामा कदम चाल्न थाल्यो।
- कार्यक्रमले प्रभावित व्यक्तिहरू र वकालत गर्ने समूहहरूलाई जातीय भेदभाव विरुद्ध लड्न, सार्वजनिक कार्यक्रमहरूमा समानता र समावेशीता प्राप्त गर्ने सामूहिक प्रतिबद्धतालाई बढावा दिन एक मञ्च प्रदान गरेको छ।

➤ सारांश:

- 'अब समानता' कार्यक्रमले गाउँपालिकाले आयोजना गरेको भोजमा जातीय भेदभावविरुद्ध विरोध प्रदर्शन र ज्ञापनपत्र बुझाएको छ। यसको प्रमुख उपलब्धिहरूमा बढेको जागरूकता, एक उत्तरदायी सरकार, र जातीय भेदभाव विरुद्ध लड्न र सार्वजनिक कार्यक्रमहरूमा समावेशीता प्रवर्द्धन गर्न एक वकालत मञ्चको स्थापना समावेश छ।

८) दलित बालबालिकालाई खाना खुवाउने कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: "भविष्यको पोषण: दलित बालबालिकाका लागि खाना खुवाउने कार्यक्रम"
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: २ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था : पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल
- लाभान्वित जनसंख्या: १००० बालबालिका

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- कुपोषण विरुद्ध लड्न दलित बालबालिकालाई नियमित र सन्तुलित खाना उपलब्ध गराउनु, उनीहरूलाई स्वस्थ वृद्धि र विकासको लागि आवश्यक पोषक तत्वहरू प्राप्त गर्न सुनिश्चित गर्ने।
- शिक्षामा भोक सम्बन्धी अवरोधहरूलाई सम्बोधन गर्दै, दलित बालबालिकाहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच गर्न सक्षम बनाउँदै विद्यालयहरूमा उपस्थिति र एकाग्रता सुधार गर्ने।
- सीमान्तकृत दलित परिवारमा परेको आर्थिक बोझलाई उनीहरूको खाना सम्बन्धी खर्च घटाएर समुदायको समग्र कल्याणलाई प्रवर्द्धन गर्ने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- पोषणयुक्त खाना तयार र दलित बालबालिकालाई तोकिएका स्थानहरू जस्तै विद्यालय वा सामुदायिक केन्द्रहरूमा वितरण गरियो।
- सन्तुलित आहार र सरसफाइ अभ्यासहरूको महत्त्वमा बालबालिका र उनीहरूका परिवारहरूलाई स्वस्थ खानाको बारेमा ज्ञानको साथ सशक्त बनाउन शैक्षिक सत्रहरू प्रदान गरियो।
- दलित बालबालिकाको पोषण र शैक्षिक स्थितिमा कार्यक्रमको प्रभावको निरन्तर मूल्याङ्कन र यसको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्न आवश्यकता अनुसार समायोजन गरियो।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- कार्यक्रमले दलित बालबालिकाको पोषण स्वास्थ्यमा उल्लेख्य सुधार गरेको छ, जसले गर्दा लक्षित समूह भित्र कुपोषण र सम्बन्धित स्वास्थ्य समस्याहरूको दरमा कमी आएको छ।
- सहभागी दलित बालबालिकाको बढ्दो उपस्थिति र राम्रो शैक्षिक प्रदर्शनले भोकमरीका कारण शिक्षामा परेका बाधाहरू हटाउन कार्यक्रमको प्रभावकारिता देखाएको छ।
- कार्यक्रमले दलित परिवारहरूमाथिको आर्थिक बोझलाई हलुका बनायो, उनीहरूलाई स्रोतसाधनलाई अन्य आवश्यक वस्तुहरूमा पुनर्निर्देशित गर्न अनुमति दिई, जसले समुदायको समग्र उत्थानमा योगदान पुर्यायो।

➤ सारांश:

- “भविष्यको पोषण” कार्यक्रम दलित बालबालिकालाई नियमित, पौष्टिक खाना उपलब्ध गराउनमा केन्द्रित थियो। यसको प्रमुख उपलब्धिहरूमा सुधारिएको पोषण स्वास्थ्य, विद्यालयको उपस्थिति र कार्यसम्पादनमा सुधार, र दलित परिवारहरूको लागि आर्थिक राहत, समुदायको कल्याण र विकासमा योगदान समावेश छ।

९) पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको कार्यालय उद्घाटन समारोह

- परियोजनाको नाम: “बिल्डिङ होप: पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालका लागि कार्यालय उद्घाटन समारोह”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ दिन
- दातृ संगठन संस्था :पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल
- लाभान्वित जनसंख्या: १००० जनसङ्ख्या

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- नेपालमा दलित समुदायका आवश्यकता र अधिकारहरूलाई सम्बोधन गर्ने उद्देश्यका लागि पहलहरूको केन्द्रीय हबको रूपमा सेवा गर्न दलित फाउन्डेसन नेपालको आधिकारिक रूपमा कार्यालय उद्घाटन गर्ने।
- नेपालमा दलितहरूले भोग्नुपरेका चुनौती र समस्याहरूको बारेमा सचेतना जगाउने र उनीहरूको अधिकार र कल्याणको वकालत गर्न फाउन्डेसनको प्रतिबद्धतालाई रूपरेखा गर्ने।
- स्थानीय अधिकारीहरू, सामुदायिक नेताहरू र दलित प्रतिनिधिहरूसँग साझेदारी निर्माण गर्न, सहयोग बढाउन र दलित सशक्तीकरण र सामाजिक न्यायको समर्थनमा सामूहिक कार्यको लागि प्लेटफर्म स्थापना गर्न संलग्न हुने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको कार्यालयको औपचारिक उद्घाटन, रिबन काट्ने समारोह, भाषण र सुविधाको भ्रमण गरियो ।
- सहभागीहरूबीच समझदारी र प्रतिबद्धता बढाउन दलित समस्या, मानवअधिकार र सामाजिक न्यायसम्बन्धी कार्यशाला र छलफलहरू आयोजना गरियो ।
- सहयोगी परियोजनाहरू र वकालत प्रयासहरूको लागि आधार तयार गर्न फाउन्डेसनका प्रतिनिधिहरू, स्थानीय अधिकारीहरू, सामुदायिक नेताहरू, र दलित कार्यकर्ताहरू बीचको बैठक र संवादलाई सहज बनाइयो।
- दलित संस्कृति र सम्पदालाई मनाउने सांस्कृतिक कार्यक्रमहरू र कलात्मक प्रदर्शनहरू आयोजना, जसले समृद्ध विविधता र नेपालको समाजमा दलित समुदायहरूको योगदानलाई देखाउँदछ ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको कार्यालयको सफल उद्घाटनले दलित अधिकार र हितलाई सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले समन्वय र अगाडि बढ्ने पहलहरूको लागि एक समर्पित ठाउँ प्रदान गर्यो।
- कार्यक्रमको सचेतना र वकालत कार्यशालाहरूले दलित मुद्दाहरूको बारेमा उच्च जागरूकता र सहभागीहरू र सरोकारवालाहरू बीच उनीहरूको अधिकारको वकालत गर्ने प्रतिबद्धतालाई बलियो बनायो।
- सञ्जाल र सहयोगी संवादले दलित सशक्तिकरण र सामाजिक न्यायका लागि स्थानीय अधिकारीहरू, समुदायका नेताहरू, र दलित कार्यकर्ताहरूलाई एकजुट गरेर साभेदारी र उद्देश्यको सामूहिक भावनाको परिणाम दिन्छ।

➤ सारांश:

- “बिल्डिड होप” कार्यक्रमले दलित पहलहरूको लागि केन्द्रीय हबको रूपमा सेवा गर्दै, दलित फाउन्डेसन नेपालको कार्यालयको औपचारिक उद्घाटनलाई चिन्ह लगाइयो। यसले स्थानीय अधिकारीहरू, सामुदायिक नेताहरू र दलित कार्यकर्ताहरूका बीचमा बढेको चेतना, दलित अधिवक्ताप्रति प्रतिबद्धता र समुदाय निर्माण हासिल गरेको छ। कार्यक्रममा नेपाली समाजमा दलित समुदायको समृद्ध सम्पदा र योगदानलाई मनाउने सांस्कृतिक र कलात्मक प्रस्तुति पनि राखिएको थियो।

१०) पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका वडा नं ३ काउवावन कटियाको दलित बस्तीमा सञ्चालन गरेको कार्यक्रमको अनुगमन तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम।

- परियोजनाको नाम: “अन्तरक्रिया मार्फत सशक्तिकरण: कौवावन कटिया, सखुवा प्रसौनी गाउँपालिकामा अनुगमन कार्यक्रम”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था : पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल
- लाभान्वित जनसंख्या: ५०० (पुरुष: २५०)
(महिला : २५०)

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- कौवावन कटिया, सखुवा प्रसौनी गाउँपालिकामा बासिन्दाहरूको सक्रिय सहभागितालाई बढावा दिने, उनीहरूको आवाज सुन्न र उनीहरूको आवश्यकतालाई प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्न सुनिश्चित गर्ने।

- पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले लक्षित दलित बस्तीमा सञ्चालित भइरहेका पहलहरूको प्रभाव र प्रभावकारिताको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने।
- सहयोगी समाधान, सामाजिक समावेशीकरण, र दलित अधिकार र कल्याणको उन्नति प्रवर्द्धन गर्न फाउन्डेसनले, स्थानीय अधिकारीहरू र दलित समुदायबीच रचनात्मक अन्तरक्रियालाई सहजीकरण गर्ने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- समुदायका सदस्यहरूसँग नियमित बैठक र छलफलहरू व्यवस्थित गर्यो तिनीहरूको आवश्यकता, चुनौतीहरू, र जारी कार्यक्रमहरू र पहलहरूको बारेमा प्रतिक्रिया बुझायो ।
- पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालद्वारा कौवावन काटियामा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको व्यवस्थित मूल्याङ्कन, प्रभाव मूल्याङ्कन र सुधारका लागि क्षेत्रहरू पहिचान गर्यो।
- पहलहरू समुदायको प्राथमिकताहरूसँग मिल्दोजुल्दो छ र दलित बासिन्दाहरूको अधिकार र कल्याणको प्रवर्द्धन भएको सुनिश्चित गर्न फाउन्डेसन, स्थानीय सरकारका प्रतिनिधिहरू र दलित समुदायका नेताहरू बीचको सहकार्यलाई सहजीकरण गर्यो ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- कार्यक्रमले कौवावन काटियाका समुदायलाई सक्रिय रूपमा निर्णय प्रक्रियामा संलग्न हुन, उनीहरूको आवाज सुनिएको र उनीहरूका आवश्यकताहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्न सुनिश्चित गर्न सशक्त बनायो।
- निरन्तर अनुगमन र मूल्याङ्कन मार्फत, कार्यक्रमले सुधारका लागि क्षेत्रहरू पहिचान गर्न नेतृत्व गर्यो, लक्षित बस्तीमा पिस फोर दलित फाउन्डेसन नेपालको पहलहरूको समग्र प्रभावकारितामा वृद्धि भयो।
- यस कार्यक्रमले फाउन्डेसन, स्थानीय अधिकारीहरू र दलित समुदायका नेताहरू बीचको सहकार्यलाई बढावा दियो, जसले गर्दा यस क्षेत्रका दलित बासिन्दाहरूको अधिकार र भलाइको प्रवर्द्धन गर्न थप एकताबद्ध र एकताबद्ध दृष्टिकोण प्राप्त भयो।

➤ सारांश:

- सखुवा प्रसौनी गाउँपालिकाको कौवावन काटियामा “अन्तरक्रिया मार्फत सशक्तिकरण” कार्यक्रमले सशक्त समुदायलाई कार्यक्रम निर्णयहरूमा सक्रिय सहभागिता, अनुगमन र मूल्याङ्कन मार्फत कार्यक्रमको प्रभावकारितामा सुधार, र पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल, स्थानीय निकायहरू र स्थानीय अधिकारीहरू बीचको सहकार्यलाई अभिवृद्धि गरेको छ ।

११) पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले वीरगन्ज महानगरपालिका वडा नं १९ विन्दवासिनी केहुनिया गाउँमा दलित बस्तीमा सञ्चालन गरेको कार्यक्रमको अनुगमन तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “सामुदायिक संलग्नता तथा अनुगमन कार्यक्रम: विन्दवासिनी केहुनिया गाउँ, वीरगन्ज महानगरपालिका, वडा नम्बर १९”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था :पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल
- लाभान्वित जनसंख्या: ३४० (पुरुष : १७०)
(महिला : १७०)
- कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- विन्दवासिनी केहुनिया गाउँका बासिन्दाहरूलाई उनीहरूको सरोकार र आवश्यकताहरू स्वीकार गरी सम्बोधन गरिएको सुनिश्चित गर्न सक्रिय सहभागितालाई प्रोत्साहन गर्ने।
 - दलित बस्तीमा शान्तिका लागि दलित फाउन्डेसन नेपालद्वारा सञ्चालित निरन्तर पहलहरूको प्रभावकारिताको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, उनीहरू समुदायका लक्ष्य र अपेक्षाहरूसँग मिल्दोजुल्दो छन् भनी सुनिश्चित गर्ने।
 - सहयोगलाई सुदृढ गर्न, दलित अधिकारलाई अगाडि बढाउन र दलित बासिन्दाहरूको हितमा सुधार गर्न फाउन्डेसन, स्थानीय निकायहरू र दलित समुदायबीच रचनात्मक अन्तरक्रिया गर्ने।
- प्रमुख गतिविधिहरू:
 - विन्दवासिनी केहुनिया गाउँमा समुदायसँग नियमित भेलाहरू र छलफलहरू आयोजना, बासिन्दाहरूलाई आफ्ना सरोकारहरू सुनाउन, प्रतिक्रिया दिन र जारी कार्यक्रमहरूको सम्बन्धमा निर्णय प्रक्रियाहरूमा भाग लिन अनुमति दियो।
 - पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालले दलित बस्तीमा सुरु गरेका कार्यक्रमहरूको व्यवस्थित मूल्याङ्कन, तिनको प्रभाव मूल्याङ्कन गरी सुधारका लागि क्षेत्रहरू पहिचान गरियो ।
 - फाउन्डेसन, स्थानीय सरकारका प्रतिनिधिहरू र दलित समुदायका नेताहरू बीचको सहकार्यलाई सुनिश्चित गर्न पहलहरू समुदायको आवश्यकता र प्राथमिकताहरूसँग मिल्दोजुल्दो छ, दलित अधिकार र समग्र कल्याणको प्रवर्द्धन गर्यो ।

- प्रमुख उपलब्धिहरू:

- कार्यक्रमले विन्दवासिनी केहुनिया गाउँमा समुदायलाई सशक्त बनायो, निर्णय प्रक्रियामा सक्रिय सहभागितालाई सक्षम बनायो र उनीहरूको चिन्तालाई प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गरिएको सुनिश्चित गर्यो।
- निरन्तर अनुगमन र मूल्याङ्कन मार्फत, कार्यक्रमले दलित बस्तीमा शान्तिका लागि दलित फाउन्डेसन नेपालद्वारा सञ्चालित पहलहरूको समग्र प्रभावकारितामा सुधार ल्यायो।
- कार्यक्रमले फाउन्डेसन, स्थानीय अधिकारीहरू र दलित समुदायका नेताहरू बीचको सहकार्यलाई बढावा दिई दलित अधिकार र कल्याणलाई अगाडि बढाउने एकताबद्ध दृष्टिकोणको नेतृत्व गर्यो।

➤ सारांश:

- विन्दवासिनी केहुनिया गाउँ, वीरगन्ज महानगरपालिका, वडा नम्बर १९ मा “सामुदायिक संलग्नता र अनुगमन कार्यक्रम” ले स्थानीय समुदायलाई निर्णय प्रक्रियामा सक्रिय रूपमा संलग्न गराएर सशक्त बनायो। यसले दलित अधिकार र हितलाई प्रवर्द्धन गर्न पीस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल, स्थानीय निकाय र दलित समुदायका अगुवाहरूबीच जारी सहकार्यको प्रभावलाई पनि सुधार गरेको छ।

१२) दलित बालबालिकाका लागि खाना तथा कपिकलम वितरण कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “पोषित मन: दलित बालबालिकाका लागि खाना र विद्यालय आपूर्ति वितरण”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- आर्थिक सहयोग गर्ने व्यक्ति :समाजसेवी प्रकाश आचार्य
- लाभान्वित जनसंख्या: ५६०

(छात्र : २८०)

(छात्रा : २८०)

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- कुपोषण विरुद्ध लड्न दलित बालबालिकालाई स्वस्थ वृद्धि र विकासको लागि आवश्यक पोषक तत्वहरू प्राप्त गर्ने सुनिश्चित गर्दै नियमित खाना उपलब्ध गराउने।

- दलित बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच र शैक्षिक कार्यसम्पादनमा सुधार गर्न नोटबुक, कलम र पेन्सिललगायत विद्यालयका सामग्रीहरू वितरण गर्ने।
- सीमान्तकृत दलित परिवारहरूलाई खाद्यान्न र शिक्षा सम्बन्धी खर्चहरू घटाएर अन्ततः समुदायको समग्र कल्याणलाई प्रवर्द्धन गरी आर्थिक भार कम गर्ने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- विद्यालय वा सामुदायिक केन्द्रहरू जस्ता तोकिएका स्थानहरूमा दलित बालबालिकाहरूलाई नियमित रूपमा पोषणयुक्त खाना तयार गरी वितरण गरियो ।
- दलित बालबालिकालाई शैक्षिक प्रयासका लागि लैजानका लागि नोटबुक, कलम र पेन्सिललगायत आवश्यक शैक्षिक सामग्री उपलब्ध गराइयो ।
- योग्य लाभार्थीहरू पहिचान गर्न सामुदायिक आउटरिच सञ्चालन, कार्यक्रमको बारेमा सचेतना, र आफ्ना बालबालिकाको शिक्षा र पोषणमा आमाबाबु र हेरचाहकर्ताहरूको सक्रिय संलग्नतालाई प्रोत्साहित गरियो ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- कार्यक्रमले दलित बालबालिकाको पोषण स्वास्थ्यमा उल्लेख्य सुधार गरेको छ, जसले गर्दा लक्षित समूह भित्र कुपोषण र सम्बन्धित स्वास्थ्य समस्याहरू घटेको छ।
- विद्यालय आपूर्तिहरू प्रदान गरेर, कार्यक्रमले शिक्षामा पहुँचमा सुधार ल्यायो र सहभागी दलित बालबालिकाहरूको विद्यालय उपस्थिति र राम्रो शैक्षिक प्रदर्शनमा वृद्धि भयो।
- कार्यक्रमले दलित परिवारहरूमा परेको आर्थिक बोझलाई कम गर्यो, उनीहरूलाई स्रोतहरू अन्य आवश्यक वस्तुहरूमा पुर्ननिर्देशित गर्न अनुमति दिई अन्ततः समुदायको समग्र कल्याणमा योगदान पुर्यायो।

➤ सारांश:

- “पोषण दिमाग” कार्यक्रमको उद्देश्य दलित बालबालिकालाई नियमित खाना र आवश्यक विद्यालय आपूर्तिहरू उपलब्ध गराउने थियो। यसको प्रमुख उपलब्धिहरूमा सुधारिएको पोषण स्वास्थ्य, शिक्षामा बढि पहुँच, र दलित परिवारहरूको लागि आर्थिक राहत, अन्ततः समुदायको कल्याणमा योगदान पुर्याउने समावेश छ ।

१३) श्री दलित प्राथमिक विद्यालय महुवनमा ४०० दलित बालबालिकालाई विद्यालय पोशाक वितरण कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “आशाको पोशाक: श्री दलित प्राथमिक विद्यालय महुवनमा दलित बालबालिकालाई विद्यालय पोशाक वितरण कार्यक्रम”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था :सेजल र बहिनी एल एल सी
- लाभान्वित जनसंख्या: ४००
(छात्र : २००) (छात्रा : २००)

- कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:
 - महुवनको श्री दलित प्राथमिक विद्यालयका ४०० दलित बालबालिकालाई शिक्षामा पहुँचका बाधाहरू हटाउँदै आवश्यक विद्यालय पोशाक सुनिश्चित गर्ने ।
 - दलित बालबालिकालाई वर्दी उपलब्ध गराएर समानता र समावेशीता प्रवर्द्धन गर्ने, विद्यालय गतिविधिहरूमा उनीहरूको सहभागितामा बाधा पुग्न सक्ने आर्थिक असमानतालाई कम गर्ने।
 - विद्यालय पोशाकको व्यवस्था मार्फत दलित विद्यार्थीहरूको आत्मसम्मान र आत्मीयताको भावनालाई सुधार गरी थप सकारात्मक र पूर्ण शैक्षिक अनुभवमा योगदान दिने।
- प्रमुख गतिविधिहरू:
 - ४०० दलित बालबालिकाका लागि आवश्यक विद्यालय पोशाकको स्रोत र प्राप्त , उनीहरूले विद्यालयको पोशाक कोड र गुणस्तर मापदण्डहरू पूरा गरेको सुनिश्चित गरियो ।
 - महुवनको श्री दलित प्राथमिक विद्यालयमा विद्यार्थीहरूलाई पोशाक वितरण कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो ।
 - पोशाकको प्रभावकारी वितरण सुनिश्चित गर्न र दलित बालबालिकाहरूमा शिक्षाको महत्व प्रवर्द्धन गर्न विद्यालय प्रशासन, अभिभावक र स्थानीय समुदायका सदस्यहरूसँग सहकार्य गरियो ।
- प्रमुख उपलब्धिहरू:
 - कार्यक्रमले ४०० दलित बालबालिकालाई विद्यालय पोशाक सफलतापूर्वक प्रदान गर्यो, शिक्षामा बाधाहरू हटाउँदै र विद्यालय गतिविधिहरूमा उनीहरूको निरन्तर सहभागिता सुनिश्चित गर्यो।

- पोशाकको आपूर्ति गरेर, कार्यक्रमले समानता र समावेशीतालाई प्रवर्द्धन गर्यो, दलित परिवारहरूमाथिको आर्थिक भार कम गर्यो र थप समतामूलक सिकाइ वातावरणलाई बढावा दियो।
- पोशाकको प्रावधानले दलित विद्यार्थीहरूमा आत्मसम्मान र आत्मीयताको भावना बढाएको छ, महुवानको श्री दलित प्राथमिक विद्यालयमा थप सकारात्मक र पूर्ण शैक्षिक अनुभवमा योगदान पुर्याएको छ।

➤ सारांश:

- “आशाको पोशाक” कार्यक्रमले महुवानको श्री दलित प्राथमिक विद्यालयमा ४०० दलित बालबालिकालाई विद्यालयको पोशाक वितरण गरेको छ, जसले शिक्षामा उनीहरूको पहुँचलाई सफलतापूर्वक सुधार गर्दै, आर्थिक असमानता घटाउँदै र समग्र विद्यालयको अनुभवलाई बढाएको छ।

१४) दिगो शान्तिका लागि दलित युवाको भूमिका अभिवृद्धि गर्न युवा नेता तालिम कार्यशाला

- परियोजनाको नाम: “शान्तिको लागि युवा नेतृत्व: दिगो शान्तिका लागि दलित युवाहरूको भूमिका अभिवृद्धि”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था :संयुक्त मेथोडिस्ट चर्च
- लाभान्वित जनसंख्या: १००
(पुरुष : ५०) (महिला : ५०)

➤ कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- दलित युवाहरूलाई उनीहरूको समुदायमा दिगो शान्ति र सामाजिक सद्भावमा सक्रिय रूपमा योगदान गर्न नेतृत्व कौशल, ज्ञान र उपकरणहरू प्रदान गर्ने।
- द्वन्द्व समाधान र मध्यस्थता प्रविधिहरूमा सहभागीहरूलाई तालिम दिने, उनीहरूलाई शान्तिपूर्ण सहअस्तित्वको प्रवर्द्धन गर्दै उनीहरूको क्षेत्रमा तनावलाई सम्बोधन गर्न र कम गर्न सक्षम बनाउने।
- भेदभाव न्यूनीकरण, समावेशीकरण प्रवर्द्धन र शान्ति र सामाजिक समानताको प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यका साथ सामुदायिक विकास पहल र वकालत गर्ने प्रयासहरूमा दलित युवाहरूको सक्रिय सहभागितालाई प्रोत्साहन गर्ने।

➤ प्रमुख गतिविधिहरू:

- अन्तरक्रियात्मक नेतृत्व कार्यशालाहरू सञ्चालन जुन सीप विकास, टोली निर्माण, र द्वन्द्व समाधानमा केन्द्रित हुन्छ, दलित युवाहरूलाई उनीहरूको समुदायमा नेतृत्व भूमिकाहरू लिन सशक्त बनायो।
- द्वन्द्व समाधान र मध्यस्थता प्रविधिहरूमा प्रशिक्षण सत्रहरू प्रदान, सहभागीहरूलाई अहिंसक र रचनात्मक रूपमा विवादहरू सम्बोधन गर्न र समाधान गर्न उपकरणहरू प्रदान गरियो ।
- सामुदायिक संलग्नता परियोजनाहरू, दलित युवाहरूलाई सामुदायिक विकास, वकालत अभियानहरू, र सामाजिक समानता र दिगो शान्ति प्रवर्द्धन गर्ने शान्ति-निर्माण गतिविधिहरूमा सक्रिय रूपमा सहभागी हुन प्रोत्साहित गर्यो ।

➤ प्रमुख उपलब्धिहरू:

- कार्यक्रमले दलित युवाहरूलाई नेतृत्व क्षमताको साथ सफलतापूर्वक सशक्त बनायो, उनीहरूलाई उनीहरूको समुदायमा सक्रिय भूमिका खेल्न र शान्ति र सामाजिक सद्भावको वकालत गर्न सक्षम बनायो।
- द्वन्द्व समाधान तालिमको माध्यमबाट, सहभागीहरूले प्रभावकारी रूपमा विवादहरू मध्यस्थता गर्यो र आफ्नो क्षेत्रमा द्वन्द्वको शान्तिपूर्ण समाधानमा योगदान गर्ने क्षमता प्राप्त गर्यो।
- कार्यक्रमले सामुदायिक विकास र वकालत प्रयासहरूमा दलित युवाहरूमा सक्रिय सहभागिताको भावनालाई बढावा दियो, जसले उनीहरूको समुदायमा सामाजिक समानता र दिगो शान्तिलाई प्रवर्द्धन गर्ने पहलहरूको परिणाम हो।

➤ सारांश:

- “शान्तिको लागि युवा नेतृत्व” कार्यक्रमले दलित युवाहरूलाई नेतृत्व कौशल र द्वन्द्व समाधान गर्ने क्षमताहरू प्रदान गरेको छ। यसका प्रमुख उपलब्धिहरूमा प्रभावकारी युवा नेताहरूको विकास, द्वन्द्व समाधान क्षमतामा बृद्धि, र सामाजिक समानता र दिगो शान्तिलाई प्रवर्द्धन गर्ने पहलहरूमा सामुदायिक संलग्नता बृद्धि समावेश छ ।

१५) पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालद्वारा सञ्चालित पर्सा जिल्लामा १००० बिरुवा रोप्ने कार्यक्रम

- परियोजनाको नाम: “सामुदायिक अगुवाहरू एकजुट: पर्सा जिल्लाको वनीकरण पहलमा १००० बिरुवा रोपियो”
- क्याचमेन्ट क्षेत्र: पर्सा जिल्ला
- कार्यक्रमको अवधि: १ वर्ष
- दातृ संगठन संस्था :पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल

- कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

- वातावरण संरक्षण: पर्सा जिल्लामा १००० बिरुवा रोपेर वातावरण संरक्षणको प्रयासमा योगदान पुऱ्याउने वनीकरण पहलको प्राथमिक उद्देश्य रहेको छ ।
- जागरूकता बढाउने: समुदायका नेताहरू र स्थानीय नगरपालिकाका अधिकारीहरूलाई संलग्न गरेर, कार्यक्रमले वनीकरणको महत्त्व र दिगो भूमि व्यवस्थापन अभ्यासहरू बारे चेतना जगाउन खोज्छ ।
- सामुदायिक संलग्नता: कार्यक्रमको उद्देश्य सामुदायिक संलग्नता र वातावरणीय पहलहरूमा सहभागिता बढाउने, प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणमा स्वामित्व र जिम्मेवारीको भावनालाई बढावा दिनु हो ।
- जैविकविविधता संबर्द्धन: विविध रूख प्रजातिहरूको रोपण मार्फत, कार्यक्रमले यस क्षेत्रको जैविक विविधता र इकोसिस्टमलाई पुनर्स्थापना गर्ने लक्ष्य राखेको छ ।
- दिगो विकास: वनीकरणलाई प्रवर्द्धन गरेर, पहलले वर्तमान र भावी पुस्ताहरूका लागि हरियाली र थप लचिलो वातावरण सिर्जना गर्ने लक्ष्य राख्छ, जुन दिगो विकासको लक्ष्यहरू हुन् ।

- **सशक्तिकरण:** पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपाल को संलग्नताले सीमान्तकृत समुदायहरूलाई सशक्तिकरण गर्ने आफ्नो प्रतिबद्धतालाई प्रतिबिम्बित गर्दछ, तिनीहरूको नेतृत्व गर्ने र वातावरणीय पहलहरूमा सहभागी हुने क्षमता प्रदर्शन गर्दछ ।

➤ **प्रमुख गतिविधिहरू:**

- आवश्यक अनुमति र समर्थन प्राप्त गर्न स्थानीय निकाय र सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गर्ने ।
- माटोको प्रकार, घामको किरण र विद्यमान वनस्पति जस्ता कारकहरूलाई ध्यानमा राखी १००० बिरुवा रोप्न उपयुक्त स्थानको छनोट गर्ने ।
- समुदायका सदस्यहरूलाई संलग्न गराउन आउटरिच प्रयासहरू, वनीकरणको महत्त्वको बारेमा चेतना जगाउने ।
- रोपण कार्यक्रमको लागि स्वयंसेवकहरू परिचालन गर्न स्थानीय नेता र संगठनहरूसँग सहकार्य गर्ने ।
- प्रभावकारी रूपमा बिरुवा रोप्नका लागि स्वयंसेवकहरूलाई औजार, उपकरण र मार्गदर्शन उपलब्ध गराउने ।
- भविष्यका परियोजनाहरू र पहलहरू सूचित गर्न सिकेका पाठहरू र सुधारका लागि क्षेत्रहरू पहिचान गर्ने ।

➤ **प्रमुख उपलब्धिहरू:**

- कार्यक्रमले स्थानीय नेताहरू र स्वयंसेवकहरू लगायत समुदायका सदस्यहरूलाई एकता र वातावरण संरक्षणप्रति सामूहिक जिम्मेवारीको भावनालाई बढावा दिँदै सफलतापूर्वक परिचालन गरेको छ ।
- १००० बिरुवा रोप्नुले पर्सा जिल्लामा हरियाली बढाउन, जैविक विविधता बढाउन, हावाको गुणस्तर सुधार गर्न र जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँछ ।

- कार्यशालाहरू, प्रशिक्षण सत्रहरू, र आउटरिच प्रयासहरू मार्फत, कार्यक्रमले समुदायका सदस्यहरूका बीच वनीकरण र दिगो भूमि व्यवस्थापन अभ्यासहरूको महत्त्वको बारेमा चेतना जगाउछ।
- अनुगमन र मर्मतसम्भार गतिविधिहरूको कार्यान्वयनले यस क्षेत्रमा दीर्घकालीन दिगोपन र इकोसिस्टम पुनर्स्थापनाको लागि जग राख्दै रोपिएको बिरुवाको अस्तित्व र वृद्धि सुनिश्चित गर्दछ।
- वृक्षारोपण पहलहरूले स्थानीय बासिन्दाहरूलाई जीविकोपार्जनका अवसरहरू प्रदान गर्दै नर्सरीहरू, रूख रोपण र मर्मत सेवाहरू जस्ता आर्थिक गतिविधिहरूलाई उत्प्रेरित गर्न सक्छ।
- कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयन र यसको मूर्त प्रभावले सरकारी अधिकारीहरू, दाताहरू र अन्य संस्थाहरूबाट मान्यता प्राप्त गर्न सक्छ, जसले सम्भावित रूपमा भविष्यमा यस्तै पहलहरूको लागि थप समर्थनको नेतृत्व गर्दछ।

➤ सारांश:

- पर्सा जिल्लामा पिस फोर दलितस फाउन्डेसन नेपालको नेतृत्वमा वनरोपण पहलले स्थानीय नेता र स्वयंसेवकहरूको सहयोगमा १००० बिरुवा रोपेर समुदायको महत्त्वपूर्ण सहभागिता हासिल गरेको छ। यस सहयोगी प्रयासले हरियो आवरण मात्र बढाएको छैन तर समुदायका सदस्यहरू बीच एकता र वातावरणीय चेतनालाई पनि बढावा दिएको छ। कार्यशाला र आउटरिच गतिविधिहरू मार्फत, कार्यक्रमले अनुगमन र मर्मत प्रयासहरू मार्फत दीर्घकालीन दिगोपनलाई बढावा दिँदै सीमान्तकृत समुदायहरूलाई सशक्त बनायो। कार्यक्रमको सफलताले जैविक विविधता, वायु गुणस्तर र स्थानीय अर्थतन्त्रमा यसको सकारात्मक प्रभावलाई हाइलाइट गर्दछ, यसलाई भविष्यका वातावरणीय पहलहरूको लागि नमूनाको रूपमा राख्न सकिन्छ।

चुनौतीहरू र सिकेका पाठहरू

चुनौति र तिनको समाधान:

१. मदिराको उच्च उपभोग, आर्थिक व्यवस्थापन र ज्ञानको अभाव जस्ता विषयलाई कम महत्व दिँदा सामाजिक विकासमा समस्या भएको छ:

हामीले समुदायसँग काम गर्दा रक्सी खपत, वित्तीय व्यवस्थापन, सामाजिक विकास, कोष, सामाजिक कार्य ज्ञान, र सामुदायिक शिक्षा र पूर्वाधारमा समस्याहरूको सामना गर्यौं। यहाँ केहि समस्याहरू र यसको समाधानहरू दिइएका छन् :

क. अत्यधिक रक्सीको प्रयोग :

अत्यधिक मदिरा सेवनले विभिन्न सामाजिक समस्याहरू जस्तै घरेलु हिंसा, स्वास्थ्य समस्याहरू र उत्पादकत्व घटाएको छ। यसले गरिवी बढाउछ र सामाजिक विकासलाई रोक्छ।

ख. वित्तीय व्यवस्थापन र ज्ञानको अभाव :

धेरै सामुदायिक सदस्यहरूमा आवश्यक वित्तीय साक्षरता सीपको अभाव छ, जसले गर्दा कमजोर बजेट, ऋण सञ्चय, र सीमित आर्थिक अवसरहरू निम्त्याएको छ। यसले समग्र सामुदायिक विकासमा बाधा पुऱ्याएको छ।

ग. सामाजिक विकासका मुद्दाहरू :

मदिरा सम्बन्धी समस्या र आर्थिक संघर्षको संयोजनले सामुदायिक एकताको कमी, शिक्षामा सीमित पहुँच, र सार्वजनिक पूर्वाधार कायम राख्न चुनौतीहरू निम्त्याएको छ।

यी मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्न मदिरा जागरूकता, वित्तीय साक्षरता र सामाजिक विकासको महत्वमा केन्द्रित व्यापक सामुदायिक शिक्षा कार्यक्रमहरू आवश्यक छ। स्वस्थ जीवनशैली र आर्थिक स्थायित्व प्रवर्द्धन गर्न कार्यशालाहरू, परामर्श सेवाहरू र समर्थन समूहहरू स्थापना गर्न जरुरी देखिन्छ।

२. दाता र कोषको अभावले कार्यक्रमहरू र परियोजनाहरू सुरु गर्नमा समस्या :

क. कार्यक्रम र आयोजनाका लागि दाता र कोषको अभाव :

पर्याप्त कोष बिना, विभिन्न आवश्यकताहरू सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले सामुदायिक कार्यक्रमहरू र परियोजनाहरू सुरु गर्न र दिगो बनाउन चुनौतीपूर्ण भएको छ।

ख. सामाजिक कार्य र मौद्रिक अपेक्षाहरूको गलतफहमी:

केही समुदायका सदस्यहरूले सामाजिक कार्यको उद्देश्य र प्रभावलाई पूर्ण रूपमा नबुझेको कारणले गर्दा विशेष गरी मौद्रिक लाभहरूमा ध्यान केन्द्रित गरी गलत अपेक्षाहरू निम्त्याएको छ ।

ग. निःशुल्क सामुदायिक ट्युसन सेन्टर र सिकाइ केन्द्रका लागि उचित पूर्वाधारको अभावः

शैक्षिक सुविधाहरूको लागि अपर्याप्त पूर्वाधारले गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँचमा बाधा पुऱ्याएको छ, समुदायका सदस्यहरूको समग्र विकास भएको अवस्था छ ।

यी चुनौतिहरूलाई सम्बोधन गर्न समुदायको समग्र कल्याणमा दिगो विकास र सुधारका लागि व्यापक रणनीतिहरू लागू गर्न सामुदायिक नेताहरू, शिक्षकहरू, स्वास्थ्य सेवा पेशेवरहरू, र स्थानीय अधिकारीहरू सम्मिलित समन्वयात्मक प्रयास आवश्यक छ ।

३. सामाजिक कार्यले कसरी काम गर्छ भन्ने बुझ्ने र वास्तविक मूल्यको सट्टा परियोजनाहरूमा मौद्रिक वस्तुहरूको अपेक्षा गर्ने सम्बन्धमा उचित ज्ञानको अभाव :

क. सामाजिक कार्य सम्बन्धी ज्ञानको कमीः

सामाजिक कार्यले सामाजिक समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्ने, सामाजिक न्यायको वकालत गर्ने, र व्यक्ति र समुदायको भलाइमा सुधार गरेको छ । यद्यपि, उचित ज्ञान बिना, समुदायका सदस्यहरूले सामाजिक कार्यलाई पूर्ण रूपमा लेनदेनको रूपमा हेर्न सक्छन् वा तत्काल आर्थिक लाभको अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

ख. परियोजनाहरूमा मौद्रिक वस्तुहरूको अपेक्षा :

समझको कमीको कारण, समुदायका सदस्यहरूले पहलहरूको आन्तरिक र दीर्घकालीन मूल्यलाई पहिचान गर्नुको सट्टा, सामाजिक कार्य परियोजनाहरूमा तत्काल आर्थिक पुरस्कार वा मूर्त वस्तुहरूको अपेक्षा भएको देखिन्छ ।

ग. सञ्चारमा पारदर्शिताः

सुरुदेखि नै सामाजिक कार्य परियोजनाहरूको उद्देश्य र अपेक्षित परिणामहरू स्पष्ट रूपमा सञ्चार गर्नु, दिगो विकास, सामुदायिक सशक्तिकरण, र प्रत्यक्ष आर्थिक लाभ प्रदान गर्नु भन्दा जीवनको समग्र गुणस्तर सुधार गर्ने कुरामा जोड दिन जरुरी देखिन्छ ।

घ. विश्वास र सम्बन्ध निर्माण :

विश्वासले शंका र गलतफहमीहरू हटाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ । विश्वास निर्माण गर्न समय लाग्छ, विशेष गरी जब सामाजिक कार्यको बारेमा ज्ञानको कमी हुन्छ ।

ङ. सामुदायिक संलग्नताः

सामाजिक परियोजनाहरूको योजना र कार्यान्वयनमा समुदायका सदस्यहरूलाई सक्रिय रूपमा संलग्न गराइनुले नियमित सामुदायिक बैठकहरू, प्रतिक्रिया सत्रहरू, र सहयोगी निर्णय प्रक्रियाहरूले विश्वास निर्माण गर्न सफल भएको छ ।

संक्षेपमा, सामाजिक कार्यको बारेमा ज्ञानको कमीलाई सम्बोधन गर्न व्यापक शैक्षिक प्रयासहरू, पारदर्शी सञ्चार, र समुदाय भित्र विश्वास निर्माण निरन्तर रूपमा समावेश छ । सामाजिक कार्यको अन्तर्निहित मूल्य र यसको दीर्घकालीन प्रभावलाई जोड दिएर, समुदायहरूले उनीहरूको समग्र कल्याणमा सामाजिक पहलहरूले खेल्ने भूमिकाको थप सूक्ष्म समझ विकास गर्न सकिन्छ ।

४. निःशुल्क सामुदायिक शिक्षण केन्द्र र सिकाइ केन्द्रका लागि उपयुक्त पूर्वाधारको अभाव :

क. वकालत र चेतना :

स्थानीय अधिकारीहरू, सामुदायिक अग्रसरहरू र बासिन्दाहरू बीच जागरूकता बढाएर शैक्षिक पूर्वाधारको महत्वको लागि वकालत गरेको छ ।

ख. सामुदायिक संलग्नता:

शैक्षिक पूर्वाधार परियोजनाहरूको योजना र विकासमा समुदायलाई समावेश गर्न सकिन्छ ताकि तिनीहरूले बासिन्दाहरूको विशेष आवश्यकता र प्राथमिकताहरू पूरा गर्न निरन्तर लागि रहन् ।

ग. सार्वजनिक-निजी साभेदारी:

सामुदायिक शिक्षण केन्द्रहरूको स्थापनाको लागि कोष र स्रोतहरू सुरक्षित गर्न स्थानीय व्यवसायहरू, गैर-लाभकारी संस्थाहरू, र शैक्षिक संस्थाहरूसँग साभेदारीको अन्वेषण गर्न सकिन्छ ।

घ. सरकारी सहयोग:

बृहत् सामुदायिक विकास पहलहरूबाट शैक्षिक पूर्वाधार परियोजनाहरूको लागि सरकारी समर्थन र कोषको लागि वकालत गर्नु उचित हुन्छ । सामुदायिक शिक्षण केन्द्रहरूको लागि उपयुक्त पूर्वाधारको अभावका यी पक्षहरूलाई सम्बोधन गरेर, समुदायहरूले सबै सदस्यहरूको लागि पहुँचयोग्य, गुणस्तरीय शिक्षाको सुविधा प्रदान गर्ने, समग्र विकास र सशक्तिकरणमा योगदान पुऱ्याउने वातावरण सिर्जना गर्ने काम गर्न सकिन्छ ।

सिकेका पाठहरू:

१. सामुदायिक छलफल, महिला सशक्तिकरण वित्तीय व्यवस्थापन र पैसा कसरी व्यवस्थापन गर्न बाहिरबाट विशेषज्ञलाई आमन्त्रित गरी आम्दानी बढाउने, मदिरा सेवन गर्ने बालबालिकाका अभिभावकहरूलाई ट्युसन सेन्टरहरूमा परामर्श प्रदान गरियो:

क. महिला सशक्तिकरण र वित्तीय व्यवस्थापनमा सामुदायिक छलफल :

वित्तीय साक्षरता र महिला सशक्तिकरणको बारेमा छलफल कार्यमा समुदायका सदस्यहरूलाई समावेश गरेर, परम्परागत लैङ्गिक भूमिकाहरू तोड्ने र आर्थिक स्वतन्त्रतालाई बढावा दिने काम भएको छ ।

ख. वित्तीय व्यवस्थापन कार्यशालाहरूको लागि विशेषज्ञहरूलाई आमन्त्रित गर्नु:

वित्तीय व्यवस्थापन कार्यशालाहरू सञ्चालन गर्न समुदाय बाहिरबाट विशेषज्ञता खोज्दा बहुमूल्य अन्तर्दृष्टि र सीपहरू प्रदान गर्न जरुरी छ ।

ग. ट्युसन सेन्टरहरूमा मदिरा सेवन गर्ने बालबालिकाका अभिभावकहरूको लागि परामर्श:

समुदाय भित्र परामर्श सेवाहरू प्रदान गर्दै, विशेष गरी मादक बालबालिकाका अभिभावकहरूलाई लक्षित गर्दै, सामाजिक समस्याहरूको मूल कारणहरूलाई सम्बोधन गरेको छ ।

२. समुदाय भित्र कोष सङ्कलन संस्थाको व्यवस्थापनको लागि आम्दानीको स्रोतको लागि व्यापक रूपमा प्रयोग गरिएको थियो, साधारण सदस्यहरू र बोर्ड सदस्यहरूबाट प्राप्त आयको ५% NGO लाई मद्दत गर्न प्रयोग गरिएका छन् :

क. समुदाय भित्र कोषको व्यापक उपयोग:

समुदायको सामूहिक प्रयासमा भर पर्दा सामुदायिक परियोजनाहरूको लागि जारी आर्थिक सहयोग सुनिश्चित गर्दै स्वामित्व र जिम्मेवारीको भावनालाई बढाएको छ ।

ग. गैरसरकारी संस्थाको सहयोगका लागि सदस्यहरूबाट प्राप्त आम्दानीको उपयोग:

गैरसरकारी संस्थालाई सहयोग गर्नको लागि आफ्नो आम्दानीको प्रतिशत योगदानमा साधारण सदस्यहरू र बोर्ड सदस्यहरूलाई संलग्न गराउनुले संस्थाको दिगोपनप्रति प्रतिबद्धता देखाएको छ ।

३ बिना कोष समुदायलाई निरन्तर सहयोग र समर्थन प्रदान गर्दा समुदायमा विश्वास जागेको छ :

क. कोष बिना निरन्तर सहयोग प्रदान गर्दै:

बाह्य कोषको अभावमा पनि निरन्तर सहयोग प्रदान गरेर समुदायप्रति समर्पण देखाउँदा, विश्वास निर्माण कार्य सजिलो भएको छ र संगठनको प्रतिबद्धता बढेको छ ।

ख. लिखित प्रक्रियाबाट औपचारिक अनुरोध र प्रस्तावहरू :

औपचारिक अनुरोध र प्रस्तावहरू मार्फत सम्बन्धित अधिकारीहरूबाट सहयोग खोज्नु भनेको कोष र मान्यता सुरक्षित गर्नको लागि एक सक्रिय दृष्टिकोण हो ।

समग्रमा, सिकेका पाठहरू - संस्था बलियो हुनुमा समुदायलाई समावेश गर्नु, बाहिरी समर्थन प्राप्त गर्नु, दीर्घकालीन वित्तीय विकल्पहरू पहिचान गर्नु, र आर्थिक चुनौतीहरू देखा पर्दा बलियो रहनु बुझिन्छ । यी अन्तर्दृष्टिहरूले भविष्यका सामुदायिक परियोजनाहरूको समावेशी र सामुदायिक आवश्यकताहरू अनुरूप अनुकूलन गर्न मद्दत गर्न सक्दछ ।